O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

2000 йил 11 апрел сешанба

Сотувда эркин нархда
№ 69 (2366)

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 10 апрел куни Оқсарой қароргоҳида Россия Федерацияси Президентининг махсус вакили Сергей Ястржембскийни қабул қилди.

Учрашувда меҳмон Ўзбекистон Президентига Россия Президенти вазифасини бажарувчи В.Путиннинг шахсий мактубини топширди.

Мулоқот чоғида минтақавий хавфсизлик ва Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги икки томонлама муносабатларга оид масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА)

СУРАТДА: қабул пайти. А. ТЎРАЕВ олган сурат.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИДА

Юртимизда амалга оширилаётган демократик ислоҳотларнинг энг муҳим йўналишларидан бири — кучли давлатдан кучли жамият сари бориш ва пировардида адолатли фуқаролик жамиятини шакллантиришдан иборат. Фуқаролик жамиятининг таркибий қисми эса нодавлат ташкилотлар саналади. Истиқлол йилларида мамлакатимизда жамоат ташкилотлари изчил ривожланиши баробарида, уларнинг миқдори тобора кўпаймоқда. Бу, аввало, фуқароларимизнинг ижтимоий-сиёсий фаоллиги ошганидан далолат. Бу — Ўзбекистонда амалга оширилаётган демократик ислоҳотларга нисбатан халқнинг бефарқ эмаслигини кўрсатади. Бу — кишиларимиз демократик янгиланишлар бевосита уларнинг ўзларига боғлиқ, ўз тақдирларига дахлдор эканини теран англаётганликларининг ёрқин белгисидир. Нодавлат ташкилотлар сони ортиб бораётганининг яна бир сабаби шуки, мамлакатимизда ана шу тузилмалар мустақиллигини ҳуқуқий ва амалий жиҳатлардан таъминлайдиган муайян қонунчилик тизими юзага келди.

8 апрел куни парламент биносида бўлиб ўтган илмий-амалий семинар айни шу жабҳа — нодавлат ташкилотлар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини яратиш йўлида тўпланган миллий ва хорижий тажрибалар муҳокамасига бағишланди. **«Нодавлат ташкилотлар бўйича қонунчилик: хорижий мамлакатлар тажрибаси»** деб номланган мазкур семинарда Олий Мажлис депутатлари, Адлия вазирлиги ва вилоятлар адлия бошқармаларининг вакиллари, хорижий экспертлар, халқаро ҳамда нодавлат нотижорат ташкилотлар мутахассислари қатнашди.

Анжуман Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси, Олий Мажлис ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти, Нотижорат ҳуқуқ халқаро маркази (ICNL), ЮСАИДнинг «Глобал-Лойиҳа» Дастури ва Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан ташкил этилди.

— Сўнгги йиллар ичида республикамизда нодавлат ташкилотлар тўғрисидаги қонунларни ишлаб чиқишнинг ўзимизга хос услуби яратилди, — деди Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси раиси Акмал Саидов семинарнинг очилиш маросимида. — Ўтган давр мобайнида мазкур йўналишда қарийб 20 та қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Жамоат бирлашмалари, сиёсий партиялар, касаба уюшмалари, виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги ҳамда ёшлар масалалари бўйича давлат сиёсатини ҳуқуқий тартибга соладиган бир қанча қонунлар, шунингдек, Фуқаролик ҳамда Солиқ кодекслари шулар жумласидандир. Айни чоғда, мавжуд ҳужжатларни ҳозирги кун талаби асосида атрофлича ўрганиш, танқидий кўриб чиқиш заруратини вақт кўрсатмоқда. Яқин йилларда жамоат бирлашмалари тўғрисидаги Қонуннинг янги таҳририни тайёрлаш, сиёсий партиялар, касаба уюшмалари ҳақидаги қонунларга муайян ўзгартиш ҳамда қўшимчалар киритиш, шунингдек, хайрия ташкилотлари, жамғармалар тўғрисида ва бошқа бир қанча тамомила янги қонунлар лойиҳаларини тайёрлаш лозим бўлади.

Семинарда адлия вазирининг ўринбосари П.Саматов, амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти директорининг муовини М.Гасапов ва бошқалар нодавлат нотижорат ташкилотлар бўйича қонунларнинг аҳамияти ҳамда уларнинг ижроси билан боғлиқ масалалар ҳақида сўзладилар.

Нотижорат ҳуқуқ халқаро маркази вакиллари Ричард Ремиас, Наталья Бурцева ҳамда Вадим Ни нодавлат ташкилотлар бўйича қонунчиликнинг халқаро андозалари, хусусан, Америка Қўшма Штатлари, Россия, Қозоғистон ва бошқа мамлакатларда ҳукуматга қарашли бўлмаган ташкилотлар фаолиятини бошқариш жабҳасидаги мавжуд қонун ҳужжатлари, уларнинг мазмун-моҳияти билан анжуман қатнашчиларини яқиндан таништирдилар.

Ўзбекистоннинг нодавлат ташкилотлар фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш борасидаги миллий тажрибаси анжуман аҳлининг алоҳида диққатини жалб этди. Семинар иштирокчилари мамлакатимизда нодавлат ташкилотлар бўйича қонунчилик негизини янада такомиллаштириш йўлларини атрофлича муҳокама қилдилар.

КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ҚУРУЛТОЙИ

Тошкентда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг учинчи қурултойи бўлиб ўтди. Унда делегатлар, касаба уюшмаларининг фаоллари, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг қурултой қатнашчиларига йўллаган табригини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т.Алимов ўқиб эшиттирди.

Қурултойда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг ўтган даврдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи ҳамда касаба уюшмаларининг фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнидаги асосий вазифалари ҳақида Федерация кенгаши раиси Д.Жаҳонгирова маъруза қилди.

Анжуманда касаба уюшмалари меҳнаткашлар ҳақ-ҳуқуқини ҳимоялаш, барча соҳаларда ўтказилаётган ислоҳотларни чуқурлаштириш, жамиятда манфаатлар уйғунлигини таъминлаш борасида муайян ишларни амалга ошираётгани таъкидлаб ўтилди. Касаба уюшмалари ижтимоий адолатни қарор топтириш, ижтимоий мадад ва нафақалар ҳақиқатда ҳам эҳтиёжмандларга берилишини таъминлаш ишига ўзларининг салмоқли ҳиссаларини қўшмоқда. Жумладан, ўтган йилнинг биринчи ярмида аҳолининг муҳтож табақаларини қўллаб-қувватлаш учун 19 миллиард сўмга яқин маблағ сарфланди. 16 ёшгача фарзанди бўлган бир миллион оила, 260 минг кам таъминланган оила, шунингдек, икки ёшгача боласи бўлган 540 минг нафар ишламайдиган она моддий мадад олди.

Ҳисобот даврида меҳнаткашлар ва улар фарзандларининг саломатлигини тиклаш, дам олишини янада яхшилаш борасида ҳам бир мунча ишлар қилинди. Хусусан, республикадаги санаторий ва дам олиш уйларида касаба уюшмалари томонидан ажратилган имтиёзли йўлланмалар билан 535 минг, санаторий-профилакторийларда эса 705 минг киши дам олди. Шунингдек, икки миллион нафар бола юртимизнинг сўлим масканларида ҳордиқ чиқарди.

Ўзбекистон касаба уюшмаларининг хорижий мамлакатлар касаба уюшмалари билан ўзаро алоқалари ҳам йил сайин кенгайиб, ривожланиб бормоқда. Айни пайтда жаҳоннинг элликдан зиёд касаба уюшмалари марказлари, жамоат бирлашмалари билан ҳамкорлик ўрнатилган. Улар орасида Германия, Япония, Дания, Хитой, Ҳиндистон каби давлатларнинг касаба уюшмалари бирлашмалари бор.

Қурултойда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг фуқаролик жамиятини шакллантириш шароитидаги ҳаракат дастури, янги таҳрирдаги низоми қабул қилинди. Д.Жаҳонгирова яна Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг раиси этиб сайланди.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ў.Султонов сўзга чиқди.

Т. БОТИРБЕКОВ, ЎзА мухбири.

Мафкура майдонларида

ҚЎШҚАНОТ

Оқсарой қароргоҳида ўтказилган миллий мафкурага бағишланган йиғилиш жамиятимиз ҳаётидаги энг муҳим масалалардан бири – миллатнинг келажагини кўзлаган, унинг дунёдаги ўрнини белгилаб беришга хизмат қиладиган, кечаги ва эртанги кун ўртасида ўзига хос кўприк бўлишга қодир ғоя хусусида кечди. Зеро, бу мавзу шу озод Ватан фарзандиман деган ҳар бир фуқаронинг бугуни ва эртасига бевосита дахлдордир. Шу муносабат билан биз Ўзбекистон халқ шоири, Ўзбекистон Қаҳрамони Эркин ВОҲИДОВдан миллий мафкурага бағишланган мазкур йиғилишдан олган таассуротларини сўзлаб беришни сўрадик.

– Оқсаройдаги бу суҳбат жуда юқори даражада бўлди. Қарийб тўрт соат давом этган йиғилиш барчамизга катта маънавий озуқа бериш билан бирга, зиммамизга улкан вазифалар ҳам юклади.

Негаки, унда мустақилликка эришганимиздан кейинги миллий мафкурамиз ҳақида барча ишларимизнинг мағзи айтилди. Барча соҳада – адабиёт, журналистика, таълим-тарбия каби йўналишлар бўйича қилинажак ишларимиз янада ойдинлашди. Муносабат билдирилмаган бирор соҳа қолмади ҳисоб.

Аслида дунёдаги энг қийин иш – инсон мафкурасини ўзгартириш. Бу ўнлаб йиллар ичида амалга ошадиган вазифадир. Аммо истиқлол даврида миллий мафкура бўйича анча ишлар қилинди. Энг асосийси, одамларнинг фикри, тафаккури, дунёқараши ўзгарди. Одамларда миллий ифтихор туйғуси шаклланмоқда.

Мен эркин ва фаровон ҳаёт қуриш борасидаги интилишларимизда биз учун руҳий-маънавий куч-қувват манбаи ҳисобланмиш миллий ғоя ва миллий мафкура масаласи бевосита Юртбошимиз диққат марказида бўлганидан хурсандман. Чунки мустақилликгача бизда миллий ғурур ҳақида рўйирост айтиш имконияти бўлмаган. Яратганга шукроналар айтамизки, бугун биз эмин-эркин ижод қилишга эришдик, адибу шоирларимизнинг ижоди келажак авлодни янги руҳда тарбиялашга хизмат қилмоқда.

Ўтмишини билган одамгина шу Ватанга муносиб фарзанд бўлаолади. Худога минг қатла шукурки, бизнинг аждодларимиз даҳоси мағрибу машриқдаги минг йилликларни безади ва уларнинг таълимоти бани башарият йўлларини ҳамон ойдинлаштириб турибди.

Минг таассуфлар бўлсинким, тарихнинг муайян даврида шўролар мафкураси шууримизда доғ қолдирди, миллий ғууримизни поймол этди. Шу боис яқин ўтмишда миллий ғурур ҳақида, аждодлар даҳоси ҳақида ёзиш мутлақо маън қилинган эди. Аниқроғи, тарихий мавзу биз учун қатағон этилган эди. Ёзилганларида ҳам ўтмишнинг қоронғи нуқталари ифодаланарди.

«Ўтган кунлар»даги муаллифнинг изоҳини эслайсизми? Ўтмишимизнинг энг оғир, кир нуқталарини ҳикоя қилмоқчимиз, дейишга мажбур бўлган. Аммо адибнинг маҳоратига таҳсинлар бўлсинким, у ўзбекнинг нурли сиймоларини чизди, фаришталик инсонларнинг қалбини очиб берди. Офтобойимдек, Кумуш ва Отабекдек беназир инсонларнинг сиймосини чизган Қодирий ўзига ўзи ҳукм қилди.

Дунёга одам бўлиб келсангу Ватаним деб айтадиган озод юртинг бўлса!

Шоир бўлиб дунёга келсангу кўнглингдаги гапни эркин айтишга имкониятинг бўлса!

Бильакс, инсон бўлиб туғилмаганинг, шоир бўлиб яралмаганинг яхши. Бизга тақдир миллий мафкура ғоясини яратиш имкониятини берди, Ватанга муҳаббат, халққа меҳр туйғусини юклади.

Президентимизнинг ўша кунги куйиб, куйиниб гапирган гаплари ҳали биз ўз имкониятларимиздан тўла фойдалана олмаётганимизни англашга ҳам изн берди.

Миллий мафкуранинг асосий мақсади – ҳар томонлама комил инсонни тарбиялаш. Комил инсон эса бу – озод, эркин фикр қилувчи киши. Озод юрт ўғлони озод бўлмоғи, мустақил мамлакат фарзанди мустақил бўлмоғи шарт. Бу – Юртбошимизнинг маърузаларидан ҳамда олдимизга қўйилган вазифалардан мантиқий келиб чиқадиган хулосадир.

Ватанимиз дастлабки қадамларидан бошлаб юксак уфқларни кўзлади. Дунёдаги энг тараққий этган мамлакатга айланиш, ҳар томонлама етук инсонларни тарбиялашга қодир жамият барпо этиш бизнинг асосий мўлжалимиз, асосий мақсад-манзилимиздир.

Юртимизнинг иқтисодий юксалиши асосида ҳам маънавий камолот силсиласи зоҳир. Аслида бу икки тушунча бир-бири билан узвий боғлиқ. Айтиш мумкинки, иқтисод ва мафкура юрт парвозини таъминлайдиган қудратли қўш қанотдир. Улар бир-бирининг қудратини таъминлайдиган, бир-бирига куч берадиган, бир бутунликни ташкил этувчи омиллардир.

Юртим келажагини ўйлаб бугун менинг қалбим ғурур ва ифтихорга тўлади. Келажакнинг шоирларига ҳавас билан қарайман. Шундай дамларда менинг йигитлик кезларим ўтган мафкуравий қатағон даври ҳам, баъзи бир турмуш ташвишлари ҳам унут бўлади. Баҳорий иликлигу наҳорий тиниқлик вужудимни қамраб олади. Ва шундай кунлар учун, Ватанимнинг нурли келажаги, халқимизнинг фаровон оянда (истиқболи)си учун бугун биз тинмасдан ишлашимиз лозимлигини ҳис қиламан. Ва бу меҳнат менга буюк саодат ва туганмас фароғат бўлиб туюлади.

Э. БОЛИЕВ ёзиб олди.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

Оролбўйи ҳудудидаги барча овул ва шаҳарларда Қорақалпоғистон Республикаси Конституцияси куни кенг нишонланди. Шу муносабат билан Нукусда жамоатчилик вакилларининг тантанали йиғилиши бўлиб ўтди. Тадбир иштирокчилари 1993 йил 9 апрел куни Қорақалпоғистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши Ўзбекистон мустақиллигининг шарофати эканлигини таъкидладилар.

Тантанали йиғилишда фан, маданият ва ишлаб чиқариш илғорларидан катта бир гуруҳига Қорақалпоғистон Республикасининг давлат мукофотлари топширилди. Жўқорғи Кенгес Раиси Т.Камолов мукофотланганларни қизғин табриклаб, уларнинг келгуси ишларига зафарлар тилади.

А. ИСКАНДАРОВ, ЎзА мухбири

КАСБ-ҲУНАР ТАЪЛИМИ ВА ЗАМОН

Тошкентда касб-ҳунар таълими бўйича давлат таълими стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш муаммоларига бағишланган халқаро анжуман бошланди. Уни Ўзбекистон Махсус касб-ҳунар таълимини ривожлантириш институти ҳамда Европа таълим жамғармаси ташкил этган.

Анжуманда Буюк Британия, Германия, Франция, Финляндия каби Европа мамлакатлари, шунингдек, МДҲ мамлакатлари ҳамда Мўғулистондан вакиллар иштирок этмоқда.

Таълим соҳасини такомиллаштириш барча мамлакатларда ҳам бирдек муҳим бўлган долзарб масаладир. Ёш авлодни ўқитиш, ҳунар ўргатиш, меҳнат бозорига тайёрлаш мамлакат тараққиётини белгиловчи асосий мезонларидан. Бу соҳага мамлакатимизда катта эътибор қаратилмоқда. Янги-янги мактаблар, ёшларни фойдали касбларга йўналтириш мақсадида коллежлар, академик лицейлар очиляпти. Улар энг замонавий ўқув қуроллари билан жиҳозланмоқда. Ҳозирги кунда республикамиз ялпи ички даромадининг қарийб 10 фоизи таълим соҳасига ажратилмоқда.

Гарчи ёшларга таълим бериш, уларга ҳунар ўргатишда ҳар бир давлат ўз миллий анъаналари ва маҳаллий шарт-шароитга таяниб иш юритса-да, бу хайрли ишдан кўзланган мақсад барча давлатларда бир хил. У ҳам бўлса, ёшларни жамият тараққиётида фаол иштирок этишга тайёрлаш, етук ва баркамол инсон сифатида шакллантиришдир. Пойтахтдаги анжуманда кўрилаётган масала эса касб-ҳунар таълимини халқаро миқёсда мувофиқлаштириш, унинг маҳаллий ва халқаро меҳнат бозори талабларига мос ягона стандартларини яратишдир. Чунки, дунёда интеграциялашув жараёни жадал кечмоқда. Ҳозирги ёшлар ҳунар ўрганар экан, нафақат Ўзбекистонда, балки дунёнинг исталган мамлакатида ўз касби бўйича бемалол фаолият кўрсата оладиган бўлиши керак.

Анжуман иштирокчилари уч кун давомида касб-ҳунар таълими масалаларида МДҲ мамлакатларида амалга оширилаётган ишлар ҳақида маърузалар тинглайди. Европа таълим жамғармаси экспертлари билан бўладиган мулоқотларда ўзаро фикрлашади, шунингдек, "Евростандарт" услублари ҳамда касб-ҳунар таълими соҳасида Франция тажрибалари билан танишади. Анжуман дастури бўйича тадбирнинг учинчи куни Ўзбекистонга бағишланган. Шу куни анжуман иштирокчилари Ўзбекистонда касб-ҳунар таълими тизими билан яқиндан танишади, коллеж ва лицейларни бориб кўради.

(ЎзА).

РЕСПУБЛИКА ПУЛ-КРЕДИТ СИЁСАТИ КОМИССИЯСИ МАЖЛИСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида Республика Пул-кредит сиёсати комиссиясининг навбатдаги кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда мазкур Комиссия аъзолари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарлари иштирок этди. Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Раиси – мазкур комиссия раиси Ф.Муллажонов бошқарди.

Мажлисда Вазирлар Маҳкамасининг пул муомаласини барқарорлаштириш, нақд пул муомаласини тўғри ташкил этиш ҳамда уни тартибга солишга доир қарорлари, шунингдек, "Иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши учун вазирликлар, идоралар ва хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорининг ижро этилиши, корхоналарда хорижий валюта тушумлари аҳволи ҳамда комиссия ваколатига кирувчи бошқа масалалар муҳокама этилди.

2000 йилнинг биринчи чорагида нақд пул маблағларини банк кассаларига жалб этиш кўрсаткичлари мамлакат миқёсида кўзда тутилган даражадан анча юқори бўлди. Ушбу даврда банклар кассаларига 14,6 миллиард сўм ёки 8,8 фоиз кўп нақд пул келиб тушди.

Муомалага нақд пул чиқариш ҳажми Андижон вилоятидан ташқари қолган барча ҳудудларда кўзда тутилган даражадан паст бўлди. Тошкент, Фарғона вилоятлари ва Тошкент шаҳрида эса муомаладан нақд пул олишга эришилди.

Шу билан бирга мажлисда Андижон, Бухоро, Наманган ва Фарғона вилоятларининг айрим шаҳар ва туманларида нақд пул маблағларини банк кассаларига жалб қилиш ҳамда муомалага нақд пул чиқариш ҳажми уддаланмаганлиги кескин танқид қилинди. Хусусан, Андижон, Асака, Бухоро, Наманган шаҳарларида ва Наманган туманида ҳамда Қўқон шаҳрида мазкур кўрсаткичлар уддаланмади. Ушбу масала юзасидан мазкур ҳудудлар пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарларининг ҳисоботлари эшитилди. Улар агарда бу кўрсаткичлар келгуси ойда ҳам бажарилмаса, мазкур раҳбарларнинг жавобгарлигини кўриб чиқиш тўғрисидаги таклифлар Вазирлар Маҳкамасига киритилиши тўғрисида огоҳлантирилди. Ушбу раҳбарлар зиммасига апрел ойи кўрсаткичларини бажаришда жорий йилнинг 1-чорагида йўл қўйилган камчиликларни ҳисобга олиш ва қўйилган вазифани бажариш учун мавжуд барча имкониятларни ишга солиш вазифаси юклатилди.

Комиссия мажлисида Вазирлар Маҳкамасининг "Иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши учун вазирликлар, идоралар ва хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 1999 йил 17 ноябрдаги 50-сонли қарорининг ижро этилиши аҳволи ҳам муҳокама қилинди. Мазкур масала юзасидан ҳудудий пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарларининг ҳисоботлари тингланди. Хусусан, пенсия ва нафақалар ҳамда бюджет ташкилотлари ходимларининг иш ҳақлари ойма-ой ўз вақтида тўлаб борилаётганлиги ва бу борада узилишларга йўл қўйилмаётганлиги қайд этилди. Шу билан бирга айрим хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ушбу корхоналар раҳбарларининг айби билан иш ҳақи тўловларида асоссиз узилишларга йўл қўйилаётганлиги айтиб ўтилди. Ҳудудий Пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарлари зиммасига бу борадаги камчиликларни бартараф этиш учун барча зарур чора-тадбирларни кўриш вазифаси юклатилди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида қурилиш ва саноат қурилиш материаллари мажмуи тизимидаги хўжалик юритувчи субъектларнинг раҳбарлари, юридик хизмат ходимлари иштирокида шартномавий муносабатларга бағишланган семинар-кенгаш бўлди. Унда мажмуа таркибига кирувчи корхоналарда шартномалар тузиш ва ижросини таъминлашнинг аҳволи муҳокама этилди.

ШАРТНОМАВИЙ МУНОСАБАТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШ – ДАВР ТАЛАБИ

Семинарда кейинги йилларда мажмуа тизимидаги корхоналарда шартномавий муносабатларни қонун асосида ташкил этиш, ижросини ўз вақтида таъминлаш ва бу борада ҳуқуқшуносларнинг мавқеини оширишга катта аҳамият берилаётганини таъкидланди. Шу билан бирга бу борада ҳали қатор камчиликлар мавжуд. Хусусан, мажмуа тизимидаги корхоналарда расмиятчилик ва ҳуқуқий чаласаводлик, шартнома интизомини бузиш ҳоллари ҳамон учраётганлиги қайд этилди.

Шартномалар ижросини ўз вақтида таъминлаш иқтисодий ислоҳотларимиз чуқурлаштирилишининг муҳим кафолатидир. Шундай экан, бу борада талабчанликни ошириш, малакали юристларни жалб этиш зарур. Анжуманда хўжалик юритувчи субъектларни, энг аввало, уларнинг мансабдор шахсларини шартнома интизомини бузганлиги учун жавобгарликка тортиш бўйича қонунчиликда белгиланган чораларнинг қўлланиши устидан назоратни кучайтириш лозимлиги таъкидланди.

(ЎзА).

Муаммо, мулоҳаза, изланиш

АҲВОЛ ҚАЛАЙ, ТАДБИРКОР?

Навоийда товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларнинг вилоят палатаси иш бошлаганига тўрт йил бўлди. Шу қисқа вақт ичида унга бешинчи раҳбар раислик қилмоқда. Ишбоши қўнимсиз бўлдими, амалий фаолиятдаги самара аён. Бу фикрни биргина таҳлил билан исботлаш мумкин. Чунончи, вилоятда 12 минг 303 та тадбиркорлик субъекти фаолият кўрсатаётгани ҳолда палатага унинг атиги 3532 таси аъзо қилиб олинган. Кўриниб турибдики, ишбилармонлик ва тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларининг 70 фоиздан зиёди палата қамровидан четда.

Ёки бошқа бир ҳисоб-китоб. Бу ерда 4346 фирма, кичик ва ўрта корхона ҳуқуқий шахс, 7956 та тадбиркорлик субъекти эса жисмоний шахс сифатида рўйхатдан ўтган. Афсуски, биринчи тоифа тадбиркорларнинг деярли 75 фоизи, иккинчи тоифадагиларнинг деярли 80 фоизи ҳануз палатага аъзо қилиб улгурилмаган. Натижада кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга, ишбилармонлар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлашга палатанинг амалий таъсири сустлигича қолмоқда.

Тўғри, муайян ишлар қилинаяпти. Мисол тариқасида шуни айтиш мумкинки, вилоят, шаҳар ва туман палаталарига турли масалалар билан мурожаат этган 300 дан ортиқ тадбиркорнинг муаммоси ҳал қилинган. Зарафшондаги «Труд» кичик корхонаси мураккаб аҳволга тушиб қолганида, шаҳар палатаси унинг жамоаси ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилди. «Принт» ва «Двин» фирмалари эса палата мутахассисларининг қатъий аралашуви оқибатида дебиторлик қарзларини ундириб олишди. «Аббос», «Элита» фирмалари билан солиқ идоралари ўртасидаги келишмовчиликлар ҳам палата иштирокида ҳал қилинди.

Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлик ҳаракатини қўллаб-қувватлашда палата иштирокининг яна бир йўналиши кредит олиш ҳужжатларини тайёрлаб беришдан иборат. Палаталар мутахассислари шу йўл билан «Далол» кичик корхонасига ватин ишлаб чиқариш ва жунни қайта ишлаш учун 5 миллион сўм, «Юсинком» қўшма корхонасига сарбент ишлаб чиқариш учун 25 миллион сўмлик кредит олиш ҳужжатларини тайёрлаб беришди. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин.

Тадбиркорларни иқтисодиётни юритиш асослари, бизнес фаолиятини ташкил этишга доир қонунчилик ҳужжатлари, фармонлар ва қарорлар билан таништириш — палаталар фаолиятининг учинчи бир йўналишига айланган. Чунончи, Навоий шаҳар бизнес мактабида ҳозир 380 киши бухгалтерия ҳисоби ва аудит, молиявий менежмент, тадбиркорлик ҳуқуқи, солиқ ва солиққа тортиш асосларини эгаллаб, бизнесни бошқарув кадрлари учун зарур кўникма ва малакани эгалламоқда. Мактабни ҳар йили 120-150 киши битириб, асосан ўз хусусий безнесини йўлга қўйишга киришаяпти. Мактаб жамоасига 6 фан номзоди, 16 малакали ўқитувчи бирлашган.

— Тадбиркорларга «TASIS» йўналиши бўйича билим бериш, аёлларни бозор муносабатлари асослари бўйича ўқитишни ҳам йўлга қўйдик, — дейди мактаб директори Шуҳратилла Норов. — Палата таркибидаги тадбиркорларнинг малакасини ошириш, уларга компьютерда ишлаш кўникмасини сингдиришга ҳам алоҳида эътибор қаратяпмиз.

Палаталарнинг маҳаллий бошқарув идоралари билан ҳамкорликдаги шу сингари саъй-ҳаракатлари, албатта, муайян самаралар бераяпти. Жумладан, ҳозирги кунда вилоятда ишлаб чиқарилаётган ялпи маҳсулотнинг 20 фоиздан кўпроғини тадбиркорлик корхоналари тайёрлаяпти. Навоийда таниқли, довруқли, ташаббускор ишбилармонлар кам эмас. Чунончи, бу ерда кўпинча Зарафшондаги «Далол» кичик корхонасини фахрланиб тилга олишади. Вилоятда ўтган «Ташаббус-2000» танловида жамоа асосий ўринни эгаллади. Корхона асосан маҳаллий хомашё — туя жуни аралаштирилган газламалардан харидоргир кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқармоқда. Қизилтепадаги «Бўстон» фирмаси маҳсулотларига ҳам талаб ниҳоятда катта. «Тизол-Н» корхонаси чин маънода тошдан дур ясамоқда.

Лекин тадбиркорлик субъектларининг аксарияти савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш, воситачилик соҳалари билан чекланиб қолаётгани ҳам сир эмас. Чунончи, Навоий шаҳрининг ўзида рўйхатдан ўтган 748 та ҳуқуқий шахс мақомига эга бўлган кичик, ўрта, хусусий бизнес хўжаликларининг деярли ҳар иккинчиси ноишлаб чиқариш соҳасида фаолият кўрсатаётир. Кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқарувчи ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналари тадбиркорликда етакчи ўринга чиқиб олишига тўғаноқ бўлаётган сабаблар кўп. Уларнинг аксарияти маҳаллий ҳокимликлар, банк муассалари ва бошқа идоралар томонидан сунъий равишда юзага келтирилаётганлигини кўрсатувчи мисоллар ҳам етарли. Асосий тўғаноқ — маблағ йўқлиги ёки унинг етишмаслиги. Фоизларнинг, айниқса, тижорат банклари фоизларининг баландлиги ҳам тадбиркорликни тушовлаб қўяяпти. Шуни айтиш керакки, тижорат банклари 40 фоизгача устама белгилаганлар. Баъзи банк муассаларида тадбиркорларга берилаётган кредитлар учун устама 56 фоизгача етаяпти. Микрокредитларни олишнинг янги тартиби билан эса товар ишлаб чиқарувчилар етарли даражада таниш эмаслар.

Маҳаллий хомашёни қайта ишлашга ихтисослашган бизнес корхоналарининг аҳволи, айниқса, ночор. Баъзи ҳолларда уларнинг хўжалик фаолияти тўхтаб қолаяпти. Хатирчида сутни қайта ишловчи кичик корхона иш бошлаган эди. Маҳаллий ҳокимият идораларининг хайрихоҳлиги эмас, балки оёқдан чалиш одати туфайли тузуккина фаолият кўрсатаётган бу кичик заводнинг иши касодга учраб, ускуналари қўшни вилоят тадбиркорларига сотиб юборилди. Навоий туманида эса 1,5 йил самарали ишлаб келган хусусий корхона бугун тақа-тақ тўхтаб турибди. Бирмунча тажрибали тадбиркор Рўзиқул Жўраевнинг сутни қайта ишловчи бу заводида саккиз хил маҳсулот чиқарилаётган эди.

Хўш, бу кичик корхонанинг тўхтаб қолишига сабаб нима? Ахир, «Фарҳод» савдо-ишлаб чиқариш хусусий фирмаси гуркираб ишлаб келаётган эди-ку? Унинг таркибидаги тикувчилик ва нон цехлари, сартарошхона ва савдо дўконида ишлаб турган кишиларнинг тақдири нима бўлди?

Бу саволлар на вилоят, на туман ҳокимликларидаги раҳбарларнинг хаёлига келди. Аксинча, вилоят ҳокимлиги тарих ва ўлкашунослик музейини ташкил этиш учун ҳеч иккиланмай чекка бир жойдаги шу хусусий корхона цехлари биносини танлади. Дарҳол тегишли фармойиш ҳам имзоланди-ю, бино тадбиркордан тортиб олинди. Ташландиқ бу биноларни рисолага келтиргунча «Бизнес-фонд»дан 12 миллион 440 минг сўм қарз олиб ишлатган, ҳар ёққа югуриб, цехларни ускуналаган тадбиркор чапагини чалиб қолаберди. Энг хунуги, олинган кредитни вақтида тўлай олмасдан, қарзга ботиб боряпти, маҳаллий ҳокимият идоралари эса ўша иморатлар қиймати — 9,5 миллион сўмни тўлашни пайсалга солишяпти.

Маҳалий ҳокимият идораларининг тадбиркорлар йўлига шу сингари тўғаноқлар қўйиш ҳоллари якка- ёлғиз эмас. Айтайлик, Хатирчи ва бошқа бир қатор туманларда маиший хизмат кўрсатиш, озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқа кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш оқсаб келаётганлигининг сабаби ҳам ана шунда. «Хатирчи кишмишларининг ҳузурини четки олибсотарлар кўришаяпти», — дейишади туманда ким билан суҳбатлашманг.

Вилоят ҳокимининг ўринбосари, давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ҳудудий бошқармаси бошлиғи Комил Аҳмедов билан бир неча бор суҳбатлашдик. Аҳмедов бу лавозимда яқинда иш бошлади. Ғайрат ва қатъият билан қилаётган ҳаракатларини кузатиб, кичик, ўрта ва хусусий бизнесни депсиниш нуқтасидан қўзғатиш учун кўп куч сарфлаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

— 2000 йил учун махсус дастур ишлаб чиқдик, — дейди Комил Зайниевич. — Бу йил тадбиркорлик таркибларига 3 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилган. 2,5 миллион АҚШ доллари миқдоридаги чет эл сармоясини ҳам шу мақсадга йўналтираяпмиз. Ишсизликни бартараф этиш мақсадида 20 минг қўшимча иш ўрни барпо этишга киришилди.

Яна бир муаммони эътироф этмаслик мумкин эмас. У вилоятнинг ўзига хос хусусиятидан келиб чиқади. Бу ўринда бир қатор туманларда овул ва қишлоқларнинг тарқоқлигини назарда тутаяпмиз. Микрокредитларни молиялаштириш учинчи бир муаммо.

Энг муҳими, тадбиркорлик соҳасига келган янги раҳбар кадрлар бу муаммоларни ҳис қилишяпти, уларни ечишга бел боғлашган. Қисқа муддатда вилоят палатасида иш бошлаган бешинчи раҳбар — Фахриддин Ортиқовда ҳам ишлаш иштиёқи кучли.

— Тадбиркорларимиз ўз ҳуқуқларини мукаммал билмайдилар, — деди хайрлашаётиб Ортиқов. — Худди шу ҳолат тадбиркорлик ҳаракати депсиниб қолишига олиб келаяпти.

Раис бир орзуси билан ўртоқлашди. Қани энди палата, бизнес-инкубатор, ахборот-маслаҳат маркази бир жойга жамланса! Бизнес-мактаб учун замонавий жиҳозли бир бино бўлса кошкийди!

Жўра САЪДУЛЛАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

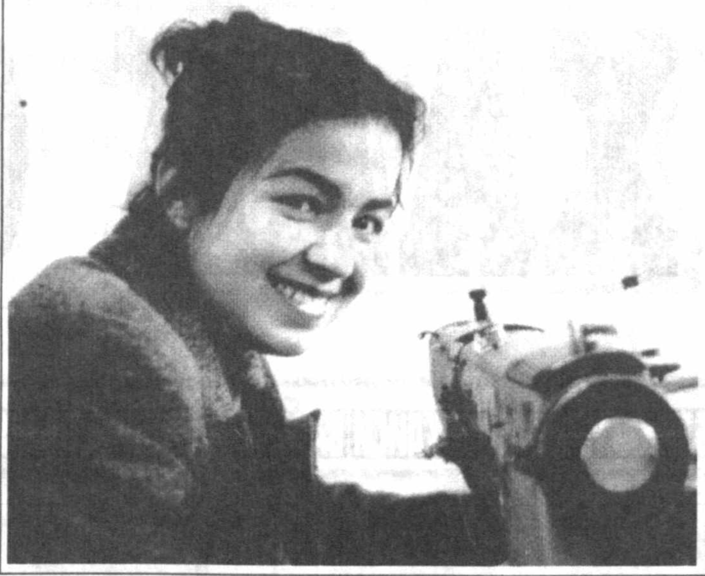

«Малика» хусусий фирмасини бугунги кунда Бойсун туманидагилар жуда яхши билишади. Бунга сабаб шуки, фирма томонидан тайёрланаётган турли аёллар, эркаклар ва болалар кийимлари ўзининг сифатлилиги ва арзонлиги билан ажралиб туради. Фирма раҳбари Малика Подишоеванинг елиб югуриши, изланиши туфайли ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар тури тобора кўпайиб бориш билан бирга янги иш ўринлари ҳам ташкил қилинмоқда.

СУРАТДА: тикувчи Дилфуза Саидова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

200 КИШИ ИШЛИ БЎЛДИ

Олтинкўл туманидаги Жалабек қишлоғида «Андижон полипропилени» Ўзбекистон-Америка қўшма корхонаси иш бошлади. Бу ерда йилига ун, шакар ва бошқа маҳсулотларни қадоқлаш учун 15 миллион дона қоп тайёрланиб, буюртмачиларга етказиб берилади. Муҳими, икки юздан зиёд ёшлар ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилади.

Американинг «Инвест ЛЛС» фирмасидан қўшма корхона учун замонавий технология келтирилди. Айни кунларда 24 та тўқув дастгоҳи юксак унум билан ишлатилмоқда. Иш уч сменада ташкил этилган. Ишчилар ҳар куни бир маҳал бепул иссиқ овқат билан таъминланмоқда.

Қоп тайёрловчилар ички бозорни қисман бўлса-да тўлдиргач, маҳсулотнинг камида 65 фоизини Россия, Украина ва Қозоғистонга жўнатишни мўлжалламоқдалар.

Қўшхабар

ҚИШЛОҚНИНГ ҚАЛДИРҒОЧ КОРХОНАСИ

Бўз туманида жаҳонга машҳур «Пфафф-Зингер» фирмаси (Германия)нинг Тошкентдаги ваколатхона ва «Бизнес-фонд»нинг Андижон вилоят бошқармаси ҳамкорлигида «Бизинтруд-Бўз» тикувчилик корхонаси иш бошлади. Унинг лойиҳа қиймати 78 миллион сўмга тенг. Корхонага қарийб 50 та «Пфафф-Зингер» тикув машинаси ўрнатилган. Қишлоқ ёшлари қисқа вақт ичида бу замонавий машиналар ёрдамида эркаклар, аёллар ва болалар кийим-кечаклари тикишни ўзлаштириб олдилар. Улар йил охиригача кам деганда 165 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлашга аҳд қилишган.

О.ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БЕШ ҚИТЪА ДАРАКЛАРИ

КОФИ АННАННИНГ ТАКЛИФ ВА ТАШАББУСЛАРИ

Яқинда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Кофи Аннаннинг «Биз, халқлар: XXI асрда БМТ тутажак мавқе» деб номланган маърузаси эълон қилинди. У БМТнинг Нью-Йоркдаги қароргоҳида давлат ва ҳукумат бошлиқлари иштирокида шу йилнинг сентябр ойида ўтказиладиган янги минг йиллик саммити учун тайёрланган. Маърузада мазкур ташкилотнинг янги минг йилликдаги мавқеини қандай кўриши, курраи заминимиз халқлари олдида турган муҳим муаммоларни ҳал этиш борасидаги қатор ташаббус ва чоралар таклиф этилган.

БМТ Бош котибининг маърузасида бугунги кунда инсоният бошидан кечираётган ҳозирги жараён ва мавжуд шарт-шароитлар таҳлил қилинади ҳамда тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш, барқарор иқтисодий ривожланиш, атроф-муҳит муҳофазаси, шунингдек, БМТ янгиланиши ва унинг самарадорлигини ошириш масалалари назарда тутилган. Энг муҳими, барчага фаровонликни таъмин қилиш ва қашшоқликни бартараф этиш учун саъй-ҳаракатларни бирлаштириш асосий мавзулар сифатида ажратиб кўрсатилди. Глобал муаммоларнинг ҳар бирини ечиш учун Бош котиб аниқ чора-тадбирлар таклиф этди.

Кофи Аннан ўз маърузаси пировардида БМТ Устави руҳига мос бўлган ва унинг фикрича, замон талабига тўлиқ жавоб берадиган олтита қадрият: озодлик, тенглик ва бирдамлик, бечаразлик, тазйиқ ўтказмаслик, табиатни эъзозлаш, жамоа масъулияти каби масалаларни ўтказилиши кутилаётган минг йиллик саммитда муҳокама этишга киритди.

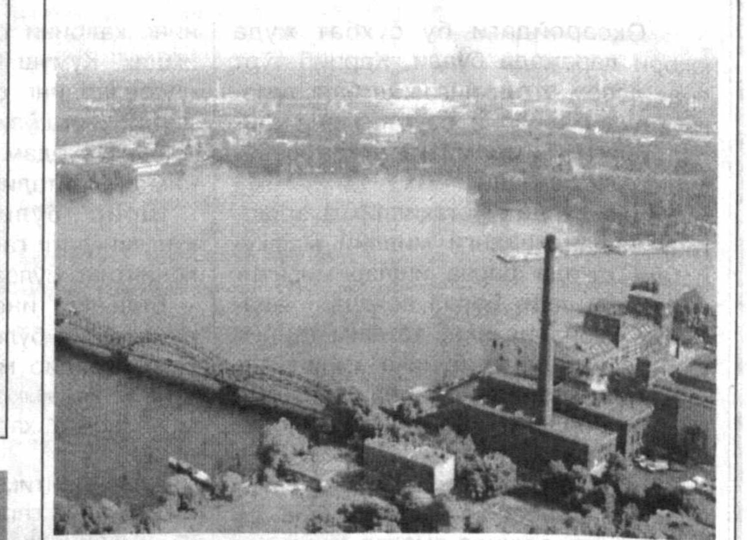

Берлин шаҳридан бир кўриниш.

БИР ЧИМДИМДАН...

9 апрел куни Грузияда президент сайлови бўлиб ўтди. Сайлов жараёнларини ёритиш учун элликдан зиёд хорижий журналист келди. Улар орасида АҚШ, Япония, Россия, Голландия, Франция, Испания, Швеция, Буюк Британия, Украинанинг оммавий ахборот воситалари вакиллари бор.

Грузия марказий сайлов комиссияси маълумотига кўра, 9 апрел куни бўлиб ўтган президент сайловини 300 нафар халқаро ташкилот ва хорижий давлатлар вакиллари кузатди. Кузатувчиларнинг 170 нафари Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти томонидан юборилган.

* * *

Покистонда собиқ бош вазир Навоз Шариф устидан олиб борилган судлов жараёни ниҳоясига етди. У террорчилик ва самолётни ишғол қилишга уринганликда айбланиб, умрбод қамоқ жазосига ҳукм қилинди.

У ҳукм ўқилган заҳотиёқ мамлакатда адолатли суд йўқлигини таъкидлади. Шу боис Навоз Шариф ўзининг адвокатлари орқали Синд вилояти судига шикоят қилмоқчи. Агар Синд вилояти суди шикоятни кўриб чиқишдан бош тортса, собиқ бош вазир ҳимоячиларида биргина имконият қолади. У ҳам бўлса, жазони юмшатиш ҳақида Покистон олий судига мурожаат қилишдир. Ҳозирча ҳарбий ҳукумат Навоз Шарифни қаттиқ қўриқланадиган турмада сақламоқда.

* * *

Япониянинг янги Бош вазири Иосиро Мори Россиянинг яқинда сайланган давлат раҳбари Владимир Путин билан учрашиш истаги борлигини айтиб, шу мақсадда апрел ойи охирида мазкур мамлакатга боришини маълум қилди. Олий даражадаги учрашувни 28-30 апрелда Санкт-Петербург шаҳрида ўтказиш режалаштирилган, деб хабар беради «Труд» газетаси.

* * *

«Интернет» хабарларига қараганда, кубалик Элиан Гонсалеснинг отаси билан учрашуви яна ортга сурилиши мумкин. Элиан ҳозир Майамидаги қариндошлариникида яшаяпти. Қариндошлар Элианнинг отаси билан бирга Кубага қайтишини истамайди. Лекин АҚШ муҳожирлик хизмати болани ватанига қайтаришга розилик берган ва шунинг учун атай отасини Вашингтонга чақиртирганди. Қариндошлар ёллаган адвокатлар билан муҳожирлик хизмати ўртасидаги мулоқот эса кутилмаганда тўхтаб қолди.

«Интернет» хабарлари асосида тайёрланди.

Огоҳликка даъват

ЭЪТИҚОД ЭРКИНЛИГИ

фуқаролик масъулияти демакдир

Маълумки, бугунги кунда мустақил диёримизда ҳуқуқий-демократик давлатни барпо қилиш, фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёни ўзининг муҳим палласига қадам қўйди. Миллати, тили ва динидан қатъий назар, ҳар бир инсоннинг барча ҳуқуқ ва эркинликлари кафолатланадиган, фаровон турмуш тарзи таъминланадиган демократик ривожланиш йўли изчил давом эттирилмоқда. Бу сиёсат жаҳоннинг барча тинчликсевар, илғор маърифатли мамлакатлари, сиёсий арбоблари томонидан ҳурмат билан қабул қилинаётгани ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Ва яна шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикаси айни кунда ўзининг демократик ва тинчликсевар сиёсати билан халқаро майдонда, қолаверса, минтақамизда умумий сиёсий иқлимни мўътадиллаштиришга, барқарор бўлишига катта ҳисса қўшмоқда.

Афсуски, бугунги тараққиётимиз, тинч-фаровон ҳаётимизни кўролмайдиган ғанимларимиз ҳар турли йўллар билан бизга қарши ўз кирдикорларини намоён этишмоқда, тажовузкорликларини янада кучайтириш илинжида юрибдилар. Диний ақидапарастлар, экстремистлар ана шундайлар сирасига киради.

Диний экстремизмнинг дунё миқёсидаги, айниқса, бизнинг минтақамиз ҳудудидаги хуружининг сиёсий-ижтимоий сабаблари, мақсадларига бугунги кунда дунёвий, маърифий давлатлар ўзларининг тўлиқ сиёсий баҳосини берди. Экстремистлар қандай ниқобга ўралмасинлар мақсадлари аниқ. Лекин, айни бир пайтда, бундай хуружларни бартараф қилиш борасида қўлланиладиган чора-тадбирлар тизимини бир хил андозада олиб қарашлик мутлақо нотўғри эканлиги ҳам турган гап.

Диний экстремизм бугунги кунда мамлакатимизга нисбатан реал сиёсий куч сифатида барча разил йўлларни, воситаларни ишга солаётган экан, уларга қарши қўлланиладиган чора-тадбирларимиз ҳам ўзининг қонун доирасидаги хилма-хиллиги, самаралилиги билан ажралиб туриши зарур. Бошқача қилиб айтадиган бўлсак, диний экстремизмга қарши курашда жамият ҳаётининг барча йўналишлари, жумладан, сиёсий, иқтисодий, маънавий, таълим-тарбия, маиший соҳалар ҳам қамраб олиниши керак.

Диний экстремистлар фуқароларимизга берилган эътиқод эркинлигини ўз ҳаракатларининг асосий нишони қилиб олишган. Нега? Чунки, эътиқод эркинлиги қонун томонидан белгилаб берилган масъулиятни унутиш эмас эканлигини кўпчилик фуқароларимиз англаб етганлари йўқ. Бу эса ақидапарастларга жуда қўл келмоқда. Демак, эътиқод эркинлиги билан фуқаролик масъулияти тарозининг икки палласида тенгма-тенг туриши лозим. Бу борада дин пешволари, уламолар ҳам ўз гапларини айтишлари керак, деб ўйлайман. Чунки халқимизнинг эътиқод усули, у танлаган мазҳабнинг мазмун-моҳиятини одамларимизга тўғри тушунтириб беришда дин уламолари зиммасида катта ва жиддий фуқаролик масъулияти турибди.

Бошқача қилиб айтадиган бўлсак, диний экстремизм, унинг кўринишлари ва мақсадлари, диний фундаментализм ва экстремизмнинг ўзаро узвий боғлиқлиги каби масалаларни тўғри тушунтириб беришда дин пешволарининг ўрни беқиёс каттадир. Уларнинг сўзлари айрим адашаётганлар онгига балким янада таъсирлироқ етиб борса ажаб эмас.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, дунёвий давлат ўз фуқароларига диний эътиқод учун барча эркинликларни ҳуқуқий жиҳатдан кафолатлаган. Лекин диний ақидапарастлар ўзларининг ноинсоний фаолиятлари билан дунёвий давлат берган бу имкониятдан фуқароларнинг тўғри фойдаланишларига тўсқинлик қилмоқда. Назаримда бу оддий ҳақиқатни барчанинг, аввваламбор, ёшларимизнинг тафаккурига етказиш ниҳоятда долзарб вазифадир.

Шунингдек, халқимизнинг асрлар давомида шаклланган эътиқод усули, эътиқод маданиятининг умуммиллий маданиятимиз, қадриятларимизнинг ажралмас қисми сифатида талқин қилиш, кенг ёритиш даври аллақачон етилган.

Халқимизнинг диний эътиқоди миллатимизга хос бўлган инсонпарварлик, меҳр-оқибат, раҳм-шафқат, бағрикенглик каби буюк қадриятлар билан омухталашиб кетган. Шунинг учун ҳам халқимиз томонидан Исломдаги энг мўътадил, бағрикенг, дунёвий эҳтиёжлар билан муросасоз мазҳаб бўлган ҳанафийликнинг танланиши ҳам бежиз эмас. Ҳанафийлик тўғрисида сўз кетар экан, уни бошқа сунний мазҳаблардан ажралиб турувчи хусусиятларини эслаб ўтиш жоиз. Имом Аъзам номи билан машҳур бўлган Абу Ҳанифа ан-Нуъмон (699-767) томонидан асос солинган ҳанафийлик мазҳаби ўз тарихий тараққиётининг барча босқичларида мусулмонларнинг ҳамжиҳатлиги, ўзаро иноқлиги ва бирлигини таъминлаш учун курашиб келган. Бошқача қилиб айтадиган бўлсак, ҳанафийлик мазҳаби мусулмонлар жамоаси орасидаги ҳар қандай фирқачиликка, яъни қавмнинг диний эътиқод белгиларига қараб қарама-қарши гуруҳларга бўлинишига қатъий қарши турган. Имом Аъзам мазҳаби инсонни улуғлашга, халқларни ҳурмат қилишга йўналтирилган мўътадил мазҳаб экани неча асрлар давомида ўзининг исботини топиб келмоқда. Буюк аллома Имом Шофиъий Имом Аъзам ҳақида шундай деган эканлар: «Агар ҳазрати Имом Аъзам бир тоғни олтиндан десалар, албатта шу сўзнинг кетидан муқаддас Қуръони Каримдан бир оят ва ҳадисни далил сифатида келтирур эдилар». Ушбу фикрлар Имом Аъзам, яъни ҳанафийлик мазҳабининг муқаддас Ислом динига, Қуръони Каримга, пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом ҳадисларига муносабатини янада ойдинлаштиради.

Бироқ мамлакатимизга «ҳақиқий мусулмонликни» олиб киришни баҳона қилиб, аслида тинчлигимизга раҳна солмоқчи бўлаётган душманларимиз — ваҳҳобийчилар, ҳизбут таҳрирчилар каби ёвуз кучлар масаланинг бу томони ҳақида лом-мим демайдилар. Уларнинг ўта радикал, дунёвий қадриятлар ва эътиқод эркинлигига мутлақо муросасиз бўлган диний оқимларга асосланишлари ҳам бежиз эмас. Бу оқимлар диний масалаларда эркин фикр юритишга қаршилиги, ҳуқуқ тизимининг ўта торлиги, ҳар қандай кўринишдаги янгиликка қаршилиги ва шариат аҳкомларига риоя этишда қатъий муттаассиблиги билан ажралиб туради. Улар Қуръон ва ҳадисларни эркин талқин этиш йўлидаги ҳар қандай уринишларни қоралайдилар. Ва бу хатти-ҳаракатлари билан Қуръони Карим ҳамда ҳадислардаги ғояларга зид турадилар.

Зеро, Қуръони Каримнинг «Оли Имрон» сураси 103-оятида «вала тафарраку», яъни «фирқаларга бўлинманглар», дея хитоб қилинади. «Бақара» сурасининг 256-оятида эса динда мажбурлаш йўқ дейилган.

Шундай экан, диний экстремизмнинг ғоявий қуроли бўлган диний фундаментализмнинг асоссиз сафсаталарини тўлиқ фош қилиш учун жамиятимизнинг барча аъзолари, айниқса, дин пешволари фидокорона курашишлари лозим. Шу нарсани алоҳида таъкидлаш керакки, ўзбекистонлик айрим мусулмонлар ҳанбалийликнинг радикал оқими — ваҳҳобийчиликка берилаётган ва унинг оқибатлари барча соғлом фикр юритувчи кишиларни ташвишга солаётган бир пайтда бу ҳолат нимагадир айрим муҳтарам дин пешволари, имом хатиблар ва уламоларимизни кўпам безовта қилмаяпти. Ахир ҳеч бўлмаганда ўзлари эътиқод қиладиган Имом Аъзам мазҳаби манфаатлари нуқтаи назаридан экстремистик ғояларга қарши Ислом динининг маърифатпарвар, инсонпарвар ғоялари воситасида фаол курашишлари керак эмасми? Диний ақидапарастларнинг жаҳолатига қарши муқаддас динимизнинг юксак маърифати билан ялпи сафарбарлик асосида курашга киришиш бугунги кундаги энг долзарб вазифамиздир. Бизнинг фикримизча, диний жаҳолатга қарши диний маърифат билан курашишда дин аҳллари, нафақат фаол, балки якдил ҳам бўлишлари зарур. Бу керак бўлса, уларнинг фуқаролик, ватанпарварлик бурчидир. Ҳозирча бу ҳолат, афсуски, сезилмаяпти. Гап ҳаёт-мамот масаласи, фаровон келажагимиз устида бормоқда. Бундан кейин диний экстремизм хуружларига нисбатан бамайлихотир бўлишга жамиятимизнинг ҳеч бир аъзосини, жумладан, дин пешволарининг ҳам ҳаққи йўқ.

Ҳа, биз ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураётган эканмиз, порлоқ келажагимизни ҳам, бугунги жўшқин бунёдкор ҳаётимизни ҳам душманлардан ўз қўлимиз билан ҳимоя қилиш вазифамиздир.

Шукриддин ПАХРУТДИНОВ,
сиёсий фанлар номзоди.

СОҒЛОМ АВЛОД — ВАТАН ҚУДРАТИ

ҲАММАМИЗНИНГ ИШИМИЗ

«Соғлом авлод» давлат дастурининг Президентимиз томонидан белгилаб берилган биринчи йўналиши, яъни балоғат ёшига етган ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш бўйича республикада қандай амалий тадбирлар кўрилаяпти?» – шундай савол билан мухбиримиз Соғлиқни сақлаш, Халқ таълими вазирликлари масъул ходимларига мурожаат қилди.

Қуйида уларнинг жавоблари билан танишасиз.

Бир саволга икки жавоб

Убайдулло КАМОЛОВ, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ижтимоий масалалар бошқармаси бошлиғи.

– Маълумки, балоғат даврига қадам қўяётган ёшларнинг асосий онгли ҳаёти мактаб бағрида кечади. Улар худди шу даргоҳда, мактаб муҳитида ҳар тарафлама тарбия топади. Демак, авлодларни соғлом қилиб тарбиялашнинг умумтаълим мактаби босқичига ҳар жиҳатдан эътиборни кучайтириш – замон талабидир.

Яширмаймиз, бу соҳаларда муаммолар оз эмас. Энг жиддий муаммоларимизни давлатимиз раҳбари Ислом Каримов яқинда халқ депутатлари Сурхондарё вилоят кенгашидаги маърузасида ҳаққоний кўрсатиб бердилар. Ҳар жиҳатдан соғлом, баркамол авлодни тарбиялашдек масъулиятли бурч зиммасига ишониб топширилган кишилар – ўқитувчилар ўзлари баркамол тарбияли инсонлар бўлиши керак. Афсуски, болалар тарбияси учун ажратилган маблағларини виждонсизларча ўзлаштириш, замонавий малакали ўқитувчилар етишмаслиги, шунинг оқибатида айрим ўқитувчиларнинг ўзлари мутахассис бўлмаган бошқа фанлардан дарс бериш ҳоллари шундай камчиликлардир. Буларни болаларимиз кўриб туради ва ўзларича «хулоса» чиқарадилар. Шундай қилиб, тарбия фақат мактаб синфларидагина эмас, балки умуман, мактаб муҳитидан бошланишини эътибордан қочирмаслигимиз керак.

Барибир, шунга қарамасдан, мактабларда сўнгги йилларда яхши томонга ўзгаришлар юз бераяпти. Масалан, ижтимоий гуманитар фанлар бўйича дарсликлар тамомила янгиланди. Бу эса болаларимизнинг онгида янги дунёқарашни, янгича билимни шакллантиришда муҳим аҳамият касб этаяпти. Улар тарихимиз, маънавий-маданий меросимиз бойликларини янгича идрок этмоқдалар. Бу – руҳий тарбиядаги янгиликлардир.

Мактабларда жисмоний тарбияни кучайтиришга, спорт-соғломлаштириш ишларини фаоллаштиришга катта эътибор берилаяпти. Бугун бутун бошли спорт-соғломлаштириш мажмуаларига эга мактабларимиз бор. Бу даргоҳлардан республикага таниқли спортчилар ҳам етишиб чиқмоқда. Бу йўналишдаги ишларни ҳар тарафлама ривожлантириш, барқарор йўлга қўйиш зарур.

«Соғлом авлод» давлат дастури қабул қилингач, мактабларда ўқувчиларни тиббий жиҳатдан тарбиялашга ҳам алоҳида эътибор пайдо бўлди. Худди шу дастур қабул қилинган кундан бошлаб жойлардаги педагог ўқитувчилар, уларнинг малака ошириш институтлари жамоалари номидан вазирлигимизга кўплаб янги таклифлар келиб тушаяпти. Ана шу таклиф ва мулоҳазалар асосида «Узлуксиз соғлом турмуш тарзи» дастури моделлаштирилмоқда.

Булардан ташқари, мактабларда «Уй-рўзғор юритиш ва педиатрия асослари» курси, «Одам ва унинг саломатлиги» фанлари ўтилмоқда. Болалар боғчалари ва мактабларнинг бошланғич синфлари учун «Саломатлик алифбоси» тайёрланмоқда.

Жойлардаги халқ таълими бошқармалари эса давлат дастурини амалга ошириш борасида ўз ташаббуслари билан чиқмоқдалар. Масалан, Наманган вилояти Халқ таълими бошқармаси ҳузурида «Соғлом авлод» маркази очилди ва унинг негизида тажриба-синов ишлари олиб борилмоқда. Вилоят мактабларида спорт-соғломлаштириш мажмуаларини барпо этишни ҳам оммалаштириш режалаштирилмоқда.

Нурия ТУРЕЕВА, Соғлиқни сақлаш вазирлиги оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бошқармаси бошлиғи:

— Аслини айтганда, ушбу дастурда қўйилган вазифаларни 70 фоизидан кўпроғи соғлиқни сақлаш бўйича белгиланган масалалардир. Соғлом оилани шакллантириш учун шарт-шароитларни такомиллаштириш, соғлом фарзанд туғилишига эътибор ва ғамхўрликни кучайтириш, туғилган болаларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом авлод масалалари юзасидан аҳолига ялпи билим бериш тизимини вужудга келтириш, ниҳоят оилалар, ота-оналарда соғлом авлоднинг туғилиши ва уларни тарбиялаш учун юксак масъулият ҳис-туйғусини шакллантириш ана шундай долзарб вазифалар жумласига киради.

Шуни айтиш керакки, республика аҳолисининг 46 фоизини 17 ёшгача бўлган болалар, 25 фоизини туғиш ёшдаги аёллар ташкил қилади. Ватанимизда ҳар йили 540-550 мингга яқин чақалоқ туғилади. Афсуски, таҳлилларга қараганда, туғилаётган чақалоқларнинг 4 фоиздан 7 фоизигача чала, 6-11 фоизгача болалар кам вазнли, 5 фоизга яқини эса туғма нуқсонлар билан дунёга келаяпти.

Шу сабабли ҳам, мустақиллик йилларида оналик ва болаликни муҳофаза қилиш давлат сиёсатига айланди. "Соғлом авлод" давлат дастурининг қабул қилиниши нур устига аъло нур бўлди.

Ана шу дастурга биноан, Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан малакали мутахассислар ва олимлардан иборат ишчи гуруҳи тузилди, улар вилоятларда 15 кун давомида сафарда бўлдилар, жойларда оналар ва болаларга кўрсатилаётган тиббий хизматнинг ҳолати атрофлича ўрганиб чиқилди.

Вилоятларда "Соғлом авлод" давлат дастурини амалга ошириш бўйича шахсий ташаббуслар билан ҳам чиқмоқдалар. Масалан, Фарғона вилояти ҳокимлиги вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасига 2 та автобусни тўлиқ жиҳозлаб, кўчма тиббий бригада ташкил қиладиган бўлди. Наманган вилоят ҳокимлиги эса ҳар бир туманга биттадан янги ультратовуш аппаратини совға қиладиган бўлди. Бухоро ва Навоий вилоятларида тайёрланган дастурларда патронаж доялари штатини тиклаш, уларнинг хизматини моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш таклифлари ўрин олди.

Булардан ташқари, республикамиз акушерлик-гинекология илмий-текшириш институтининг жойларда ҳудудий филиаллари очилади.

"Соғлом авлод" давлат дастурининг биринчи йўналиши, яъни балоғат ёшдагиларнинг мактабдаёқ психологик, жисмоний ва тиббий жиҳатдан оилавий ҳаётга тайёрлаш масаласига келсак, бу Соғлиқни сақлаш вазирлиги қабул қилинган давлат дастурини бажариш бўйича ишлаб чиққан тадбирлар мажмуининг таркибий бир қисми ҳисобланади.

Аслини айтганда, соғлом авлодни вояга етказиш борасида Соғлиқни сақлаш ва Халқ таълими вазирликлари аллақачон ҳамкорликда иш олиб бораяпти. Масалан, Тошкент шаҳрининг умумтаълим мактабларида 2-синф ўқувчилари ўртасида оғиз бўшлиғи гигиенасига доир "Жозибадор табассум" дастури ҳамда 6-синф ўқувчилари учун "Балоғат даври" маърифий дастури "Соғлом авлод учун" жамғармаси ҳамда "Проктер энд Гембл" компанияси билан ҳамкорликда амалга оширилди ва ҳар бир ўқувчига махсус тайёрланган "Қизлар нималарни билиши керак?", "Ўғил болалар нималарни билиши керак?" деган қўлланмалар тарқатилди. 2000 йили "Балоғат даври" маъмурий дастури бир қанча вилоятларда ҳам жорий этилади. Шунингдек, балоғат ёшидаги йигит ва қизлар учун "Тиббиёт билимлари асослари" ва "ВИЧ/СПИДнинг олдини олиш" курсларини ташкил қилиш учун зарур бўлган дастурлар яратилди ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига топширилди.

Иқтидорли болалар анжумани

БЕҒУБОР ОРЗУЛАР

Мактаб ўқувчиларининг баҳорги таътил кунларида Тошкентда Иқтидорли болалар IX республика анжумани бўлиб ўтди. Республика ўқувчилар саройида ўтказилган бу анжуманда вилоят босқичидаги танлов ғолиблари иштирок этишди. Улар кулолчилик, ганчкорлик, ёғоч ўймакорлиги, тасвирий санъат, каштачилик, зардўзлик, техник моделлаштириш ва адабиёт йўналишлари бўйича ўз иқтидорларини намойиш қилишди.

Кўргазмага қадам қўйишингиз билан эътиборингизни ярақлаб турган зардўзи буюмлар ўзига тортади. Самарқанд шаҳридан келган ўқувчилар намойиш қилишаётган зардўзи чопон, нимча, дўппи ва тақинчоқлардан кўз узолмайсиз. Беихтиёр шу ажойиб буюмларнинг ижодкори билан танишгим келди. Менга Самарқанд шаҳридаги 12-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Ҳамид Зоҳидовни рўпара қилганларида, очиғи, кўзларимга ишонмадим. Бу йигит чеварликда қизларни ярим йўлда қолдириб кетаркан.

— Бунинг ҳеч ажабланадиган жойи йўқ, — деб изоҳ беради Ҳамид. — Ахир қанчадан-қанча номи тарихда қолган модельер эркаклар бўлган-ку. Ва, аёлларнинг замонавий русумдаги кийимкечак ва зеб-зийнатларини ҳам асосан эркак модельерлар яратишади. Зардўзликка келсак, оиламизда ҳамма шу касб билан шуғулланади. Онам Зулайҳо Рустамова тарихдан дарс бериш билан бирга, мактабда зардўзлик тўгарагини бошқарадилар. Опам Зулхумор 1997 йилги республика анжуманида зардўзлик бўйича қатнашди. Укам Шавкат ҳам анча уста бўлиб қолган. Зардўзлик тўгарагимизга 20 нафар ўқувчи қатнашарди. Лекин, яқинда "Азиза" акционерлик жамияти раҳбари Саида Болтаеванинг саъй-ҳаракати билан зардўзликни мактабда дарс сифатида ўтилиб, ўқувчилар сонини 100 нафарга етказиш учун "Бизнес-фонд"дан рухсат олинди.

Қашқадарё вилояти, Касби туманидаги 26-мактабнинг 5-синф ўқувчиси Анвар Баҳриддинов анжуманда тасвирий санъат бўйича иштирок этди. Анварнинг чизган суратлари анчагина мукаммал, қишлоқ манзараларини томоша қилаётиб, ўзингизни гўзал табиат қучоғига тушиб қолгандек ҳис қиласиз.

— Қайси рассомларга ҳавас қиласан? — деб сўрадим ундан.

— Камолиддин Беҳзод, Левитан, Шишкин, Пикассо, Чингиз Аҳмаров...

Фарғона вилояти Учкўприк тумани 1-иқтидорли болалар махсус мактаб-интернатининг 3-синф ўқувчиси Мирзабек Маҳмудов эндигина 8 ёшга кирганига қарамай, ажойиб шеърлар ёзаркан. Қоп-қора кўзлари жавдираб турган Мирзабекдан:

— Энг яхши шеърингни ўқиб бергин, — деб илтимос қилдим.

— Мен ҳали кичкинаман,
Орзуларим-чи улкан.
Қандай қилиб Ватанга
Чин ўғлон бўлсам экан?..

— Сен зўр шоир бўласан, — деб мақтаб қўйдим уни.

— Йўқ, мен шоир бўлмайман. Катта бўлсам, албатта банк соҳасида ишлайман, — деди Мирзабек мени ҳайратга солиб. — Ўзбекистоннинг иқтисодий ривожланиши учун банк соҳасида яхши мутахассислар керак. Шеърларни эса бўш вақтимда ёзаман. Юрагимга сиғмаган орзуларимни шеърда ёзаман-да.

...Бу жаннатмакон элнинг ҳали мен билмаган ўз ҳусну тароватини япроқлари қатида бегона кўзлардан авайлаб сақланган, ғунчадек вояга етаётган қанчадан-қанча иқтидорли фарзандлари бор?

Бир куни улар ўз истеъдодини кўз-кўз қилганда бутун жаҳон лол қолади... Шундай истеъдодоларни дунёга келтирган юртга не-не эллар-элатлар ҳавас қилади. Истеъдодли, иқтидорли фарзандлари жудаям кўп Ўзбекистоннинг...

Сайёра ҲАМИДОВА.

СУРАТЛАРДА: IX республика иқтидорли болалар анжумани фаолиятидан лавҳалар. Равиль Альбеков олган суратлар.

Ойдин келажак сари

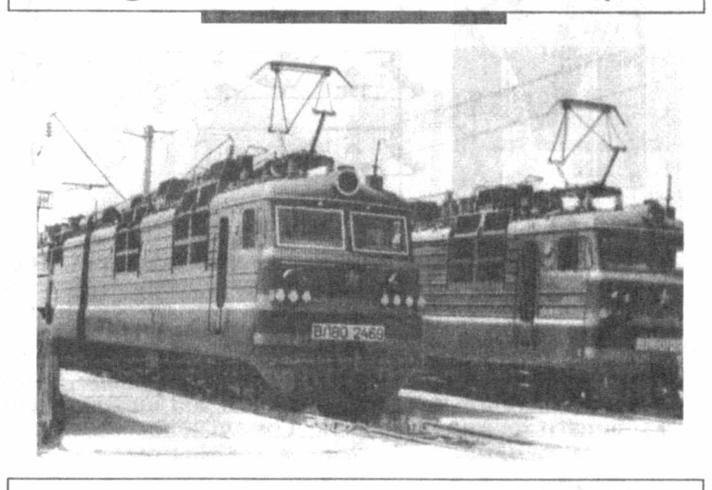

ВОҲАНИНГ ТЕМИР ЙЎЛ БЕЛБОҒИ

1992 йили «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акционерлик компаниясининг Хоразм вилояти бошқармаси ташкил этилган эди. Шу вақтдан буён, катрада қуёш акс этганидек, уларнинг ишларида ҳам янгиланишларнинг шарофати тобора кўпроқ намоён бўлмоқда.

Бугунги кунда мазкур бошқарма қудратли минтақавий марказга айланган. Йигирма локомотив ҳамда тўрт юз вагон унинг ихтиёрида. Бу илгари воҳа темир йўлларидан қатнаб турган шу турдаги асосий воситалардан икки баравар зиёд, демакдир.

Эндиликда бошқарма мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланиб, воҳа аҳлининг талаб ва эҳтиёжларини эътиборга олган ҳолда, истаган йўналишда узлуксиз ёки вақтинчалик поездлар қатновини йўлга қўйиш имкониятига эга. Масалан, Шовот-Урганч-Ҳазорасп туманларини, аниқроқ айтганда, вилоятнинг икки чеккасини бир-бирига боғлаб турган поездлар олти йилдан буён вилоят аҳлига хизмат қилмоқда. У тадбиркорлик ва тижорат ишларини ривожлантиришга сезиларли даражада ҳисса қўшяпти.

Урганч-Андижон поезди эса вилоятни Фарғона водийсининг кенг иқтисодий-ижтимоий имкониятлари билан боғлади. Илғор тажриба алмашишларни кенгайтиришга йўл очди. Мазкур йўналишда самолётлар қатнови узлуксиз йўлга қўйилмагани ҳисобга олинса, бунинг аҳамияти яна ҳам ортади.

Тошкент-Москва, Душанбе-Саратов, Нукус-Олмаота йўналишлари бўйича поездлар қатновлари ҳам хоразмлик темирйўлчиларнинг фаол иштирокида амалга оширилаётганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Чунки Урганчда жамланган поездлар хизмат маданияти ҳамда тезкорлиги билан ажралиб туради.

Дарвоқе, тезкорлик хусусида. Илгари Тошкент—Нукус йўналишида қатнайдиган поездлар манзилга 28 соатда етиб боришарди. Бир кеча-кундуздан кўпроқ вақт мобайнида толиқиш бир ён, кечқурун бемаҳал вақтда поезддан тушиш бир ён эди. Шу сабабли ҳам, кўп йўловчилар сал қимматроқ бўлса-да, бошқа транспорт воситаларини афзал кўрардилар.

Ҳозирги кунда поездларнинг тезлиги оширилганлиги боис, манзилга етиш муддати нақ беш соатга қисқарган. Албатта, тезликнинг бирданига шунча оширилиши ўз-ўзидан бўлмайди. Бунинг учун темир йўллар янада мустаҳкамроқ, локомотивлар кучлироқ, вагонлар созроқ, машинистлар эса моҳирроқ бўлиши лозим. Талаб худди шу тарзда қўйилганлиги, ишга янгича муносабатлар темирйўлчилар руҳияти ҳамда кайфиятини ўзгартирганлиги, соғлом рақобат юзага келганлиги ўз самарасини бераётир. Қолаверса, янги тартиб-интизом яхлит бир жамоага хос интилишни қарор топтирди.

Вилоят темир йўл депосида эса барча техник таъмирлаш ишлари тўла амалга оширилмоқда. Қолаверса, локомотив ҳамда вагонлар учун лозим бўлган эҳтиёт қисмлар шу ернинг ўзида тайёрланяпти. Шу мақсадда деподаги ишчилар, муҳандислар таркиби анча кенгайтирилди, бошқа ихчамлашган бўлинмалардаги ходимлар ҳисобига меҳнат аҳлининг сони бирмунча ортди.

Бошқарма қошидаги ўрта махсус ўқув юрти фаолияти ҳам такомиллаштирилди. Уни компьютерлаштириш, талабалар билимини тест синовлари орқали аниқлаб бориш тадбирлари кўрилди. Энг муҳими, кириш ҳамда битказиш имтиҳонларида бошқарма раҳбарлари чуқур манфаатдорлик билан қатнашишадиган бўлишди.

Вилоятда темирйўлчиликка ихлос қўйган ёшлар кўп. Улар билан ўқув даргоҳларида тез-тез учрашувлар ўтказиб турилади. Энг иқтидорли ёшлар эса ўқишга йўлланма оладилар.

Нима учун ёшларнинг темирйўлчиликка қизиқиши ортмоқда? Бунинг сабаби оддий. Чунки бу касбнинг мазмундор жиҳатлари ва имкониятлари кўп. У бир умр йўлдош бўлишга арзигулик, иш ўрни эса муқим. Ойлик маоши ўн беш минг сўм атрофида бўлиб, ўз вақтида қўлга тегиб туриши тайин. Ижтимоий муҳофазадан ҳам шубҳа қилишга ўрин йўқ. Қолаверса, темирйўл бошқармаси ўз ишчи-хизматчиларини турар жойлар билан таъминлашни канда қилмаётган ишончли ташкилотлардан биридир. Унда тўрт-беш йил астойдил меҳнат қилиб уй-жойли бўлиш муаммо эмас.

Бошқарма ихтиёридаги шифохона, поликлиника, болалар боғчаси ҳам темирйўлчилар ҳаётининг ажралмас бир қисмига айланган. Ўтган йили бу муассасаларнинг ҳиммати билан вилоят мактабларининг бир минг саккиз юз ўқувчиси мамлакатнинг энг сўлим гўшаларида дам олишларига моддий ёрдам кўрсатилди.

Темир йўл бошқармаси таркибида, шунингдек, ўн икки турдаги хизмат кўрсатиш идораси фаолият юритмоқда.

Янгиланишлар хоразмлик темирйўлчиларга ана шундай катта ва кенг имкониятлар яратиб берди. Улар бундан чуқур миннатдор бўлган ҳолда, халқимизга астойдил хизмат кўрсатишга интилмоқдалар. Буни қуйидаги кўрсаткичларда аён кўриш мумкин. Ўтган йили поездларнинг участкалараро тезлиги сезиларли даражада ортди. Локомотивларнинг иш самарадорлиги ўсди. Бир вагоннинг юк билан бандлиги эса 63 тоннадан зиёд бўлди.

Хоразм темир йўлининг эртанги куни янада нурли, дейиш мумкин. Учқудуқ-Тўрткул-Султонуздоғ-Нукус темирйўли қурилиши давом этаяпти. Бу йўналиш ишга тушгач, юк ташиш ҳажми икки баравар, йўловчилар ташиш миқдори уч марта ортиши кўзда тутилмоқда. Шу сабабли хоразмлик темирйўлчилар бу ерда асосий буюртмачилардан бири сифатида иш юритмоқдалар.

Шовот—Гурлан—Жумуртов темир йўл қурилишига ҳам эътибор қаратилмоқда. Бугунги кунда қайта таъмирланаётган Урганч вокзалидан эса тез орада ҳар куни 3 мингдан ортиқ йўловчилар турли йўналишлар бўйича хизмат сафарига, саёҳатга, дам олишга йўл оладилар. Булар вилоят темир йўл бошқармаси жамоасининг истиқболи нурли эканлигидан далолат беради.

Сотим АВАЗ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида Ҳисоб-китоблар механизмини такомиллаштириш ва бюджетга тўловлар интизомини мустаҳкамлаш бўйича ҳукумат комиссиясининг тўлов муддати ўтган дебиторлик ва кредиторлик карзларини қисқартириш кичик комиссиясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Уни мазкур Комиссия раиси Ф.Муллажонов бошқарди.

КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

Унда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосарлари – Ҳисоб-китоблар механизмини такомиллаштириш ва бюджетга тўловлар интизомини мустаҳкамлаш бўйича ҳукумат комиссиясининг минтақавий комиссиялари раҳбарлари, мониторинг ўрнатилган вазирлик, идора, республика тижорат банклари раҳбарлари иштирок этди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорлари талабларидан келиб чиққан ҳолда комиссия ва унинг ҳудудий комиссиялари томонидан вазирлик ва идораларнинг умумий дебиторлик-кредиторлик қарзларини камайтириш ва муддати ўтган қарздорликка йўл қўймаслик борасида жорий йилнинг 1 чорагида амалга оширилган ишлар атрофлича муҳокама қилинди.

Муҳокама натижаларига кўра, ҳудудий комиссиялар раҳбарлари зиммасига мазкур соҳадаги ишларни сусайтирмасдан, ҳудудлардаги ҳар бир хўжалик субъектларида муддати ўтган қарздорликка йўл қўймаслик, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 29 ноябрдаги 514-қарори билан амалга оширилаётган ўзаро қарзларни тугатиш ва олдини олиш ишларини сифатли ва белгиланган муддатда амалга оширилишини таъминлаш юзасидан назорат ўрнатиш вазифаси топширилди.

Бундан ташқари, комиссия йиғилишида минтақавий комиссиялар раҳбарлари зиммасига;

ҳудудларда аҳолидан электр энергия, газ, сув ва бошқа коммунал хизматлари бўйича қарзларни ундириш;

ягона молия-ҳисоб-китоб кунлари ўтказиш йўли билан дебиторлик ва кредиторлик қарзларини, шу жумладан, бюджетга тўловлар бўйича қарзларни тўлаш борасида олиб борилаётган ишларни кескин жонлантириш;

бир йилга қўшимча мониторинг ўрнатилган вазирлик ва идоралар таркибидаги корхона ва ташкилотларда ҳисоб-китоблар ҳолати устидан доимий назорат ўрнатиш, тўлов интизомини бузиш ҳолатлари бўйича аниқланган фактларни минтақавий комиссиялар мажлисларида муҳокама этилишини таъминлаш ва бундай ҳолатларнинг олдини олиш бўйича тегишли чора-тадбирлар кўриб бориш вазифалари юклатилди.

Комиссия мажлисида кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

(ЎзА)

Ташаббус сўнмасин

МУҲАММАДИГА МАДАДКОР БОРМИ?!

Қизириқ туманидаги Шабада қишлоғида яшовчи Муҳаммади Бойтўраев деган тадбиркор бундан 4 йил аввал катта ишга қўл урди. Россияга 4 вагон пиёз сотиб, пулига Юрга шаҳридан 14 хил ўсимлик ёғини ишлаб чиқарадиган ва кунига 160 тонна хом ашёни қайта ишлайдиган «Жиравня-68» русумли завод олиб келди. Минг елиб-югуриб ҳамки тегишли идоралардан ёрдам ололмаган тадбиркор заводини қуриб ишга туширишдан ҳамон умидини узгани йўқ.

Президентимизнинг мамлакатимиз иқтисодиётини эркинлаштириш ва ислоҳотларни чуқурлаштиришга бағишлаган маърузаларида билдирилган фикр-мулоҳазалар ва кўрсатиб ўтилган вазифалар, тўғриси, тадбиркор Бойтўраевга ҳам қувват бағишлади. Умидлари қайтадан учқунлай бошлади. Биз билан суҳбатининг бошида ҳам қўлтиғидан газета чиқарди. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Ислоҳотлар ва инвестициялар бўйича идоралараро мувофиқлаштирувчи кенгашнинг «Эркинлаштириш ва Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш бўйича чора-тадбирлар ҳақида»ги қарорини кўрсатди. Ундаги ўзи тагига чизиб қўйган «Янги иш бошлаётган тадбиркорларга молиявий ёрдамни кучайтириш, уларга микрокредитлар ажратишнинг яхлит тизимини яратиш» деган гапларни ўқиб берди.

— Бу гапларни ҳозир ўзингиз айтиб турган идораларга ҳам ўқиб бергандирсиз? Фойдаси бўлаётгандир-да? — деб сўрайман.

— Фойдаси бўлганда ҳасратимни сизга тўкиб ўтирармидим, — дейди Муҳаммади ака яна фиғони ошиб. — Олтмиш тўртга кирдим. Оёғимни узатиб, хотиржамгина кун кечирсам бўлар, деб ҳам ўйлайман. Лекин... муҳандисман. Мен олиб келган ускуна-заводдан халқимизга қанчалик катта манфаат етишини кўз олдимга келтирсам...

— Денов шаҳридаги чигитдан мой ишлаб чиқарадиган корхона фаолияти вилоятга етади-ку?

— Денов мой оқлаш заводининг ишини камситмоқчи эмасман, — дейди Бойтўраев самимий кулиб. — Лекин кўпгина пахта тозалаш заводлари билан Деновдаги корхона оралиғидаги масофа узоқ — 150-200 чақирим. Бунинг устига Денов заводига чигит ташиб, мойми, шелухами оламан дегувчиларнинг ранглари сарғайиб ҳафталаб навбатда туриб қолишлари бор. Менинг заводим ишга тушадиган бўлсами, чигитдан тортиб кунжут, зиғир, соя, писта... — 14 хил хомашёни қайта ишлай олади. Хом ашёни ташиш, тайёр маҳсулотларни харид қилиш ишлари осонлашади.

Менинг ҳаракатимни жон деб қўллаб-қувватлаганлар бўлди. Жарқўрғон қурилиш ашёлари ишлаб чиқариш корхонаси раиси Чори Бобоқулов корхона ҳудудига туташ ерни бизга ажратди. Ускуналарни монтаж қилишга кўмаклашувини билдирди. Бу ерда темир йўл тармоғи бор эди. Газ, буғ бор эди. Афсус, минг афсуски, бу ишни бошлашга вилоятдан рухсат бўлмади. Ёрдам бўлмади. Бўлмаяпти ҳам...

Муҳаммади Бойтўраев бировнинг юзига тик қарамаган, оддийгина қишлоқ фуқароси. Ўзи келтирган ускуналарнинг ноёбу-бебаҳо эканлиги ҳақидаги гаплари рост бўлса керакки, яқин хорижлик ишбилармонлар хабар топиб, уларни сотиб олиб кетишга шошилаётганмиш. Сотиб юборишга эса Бойтўраевнинг кўзи қиймайди. Ўзимизда бўлсин, дейди. Завод қурилиб, 300-400 одам ишли бўлса кимга фойда? Йиллар ўтиб, одамлар, бу заводни инженер Бойтўраев Россиядан пиёзга айрибош қилиб келган деган гапни тилга олишса. Отасига раҳмат унинг, дейишса.

Қани энди шундай бўлса!

Олимжон УСАНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2000 йил 11 апрелдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:/*

1 Австралия доллари	88,71	1 Миср фунти	43,28	1 СДР	199,22
1 Австрия шиллинги	10,29	10 Испания песети	8,51	1000 Туркия лираси	0,25
1 Англия фунт стерлинги	234,13	100 Италия лираси	7,31	1 Финляндия маркаси	23,82
10 Бельгия франки	35,11	1 Канада доллари	101,75	1 Франция франки	21,59
1 Голландия гульдени	64,27	1 Хитой юани	17,91	1 Швейцария франки	90,19
10 Греция драхмаси	4,24	10 Люксембург франки	35,11	1 ЕВРО	141,62
1 Дания кронаси	19,03	1 Малайзия рингтити	39,02	10 Жанубий Корея вони	1,34
1 БАА дирхами	40,36	1 Германия маркаси	72,41	10 Япония иенаси	14,00
1 АҚШ доллари	148,25	1 Польша злотийси	35,77	1 Россия рубли	5,17
				1 Украина гривнаси	27,30

**/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.*

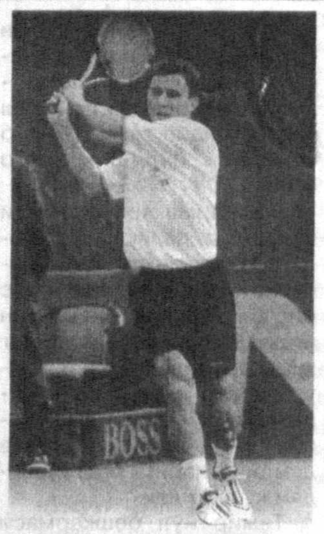

Майдон Маҳорат Матонат

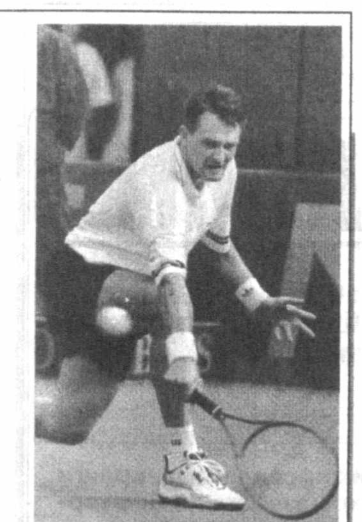

Оқ чизиклар билан ажратилган тўрт бурчакли майдон. Катта ракетка ва сариқ копток... яна ўртада тўр. Булар бутун дунёни ўзига ром айлаган теннис салтанатининг оҳанрабо қуроллари. Андак муболағаси билан айтсам, ўзига хос мўъжизалар манзили.

Йўғ-э, теннисда қанақа мўъжиза бўлиши мумкин деяпсизми? Албатта, бўлади. Спортчиларнинг ақл бовар қилмас ҳаракатлари, 4-5 соат тинимсиз чопиши, энг кучсиз рақибига ютқазиб, манаман деганларини доғда қолдириши, мухлислар қалбидаги ҳаяжон, қувонч ёхуд омадсизлик кўз ёшлари...

Теннис: Дэвис кубоги

КУЧЛИЛАР КОРТДА АНИҚЛАНАДИ

Ўзбекистон — Янги Зеландия 4:1

Ҳа, ҳа, катта теннисни шунчаки томоша қилиш мумкин эмас. У энг нафис ва айни пайтда жанговар спорт турларидан. Шунинг учун ҳам теннис қисқа фурсат ичида бизнинг мамлакатимизда кенг оммалашди. 7 дан 70 ёшгача бўлган спорт шинавандалари бугун кичкинагина сариқ копток орқасидан югурмоқда. Бунинг учун республикамизда барча шароитлар бор. Қайси вилоятга ташриф буюрманг, дилни яйратадиган муҳташам кортларга кўзингиз тушади.

Ана шундай замонавий шароитлар самараси ўлароқ диёримизда ўтказиладиган халқаро турнирлар ҳам, Ватанимиздан етишиб чиқаётган маҳоратли теннисчилар сони ҳам йилдан-йилга ошиб бормоқда.

Дэвис кубоги мусобақалари халқаро майдонда «Катта дубулға» турниридан кейин турувчи энг обрўли беллашувлардан. У терма жамоалар ўртасидаги норасмий жаҳон чемпионати деб ҳам аталади.

Гарвард университети талабаси Дуайт Дэвис 1899 йили ана шу мусобақага асос солаётиб, унинг бунчалик тараққий этишини, асрлар оша тобора кенг кўлам касб этишини хаёлига ҳам келтирмаган бўлса керак. Ўша йили ташкил этилган биринчи Дэвис кубогида АҚШ ва Британия ороллари терма жамоалари иштирок этишганди. Ва 3:0 ҳисобида Америка қитъаси вакилларининг қўли баланд келган эди. Эндиликда ушбу мусобақаларда дунёнинг 136 та мамлакати ғолиблик учун баҳс бойламоқда.

Турнирнинг ажойиб ҳомийлари ҳам бор. NEC корпорацияси 1981 йилдан буён мусобақаларнинг бош ҳомийси номини уддалаб келмоқда. Opel, Heineken, Hugo Boss компаниялари ҳам мусобақалар юксак савияда ўтказилишига ўз ҳиссаларини қўшишмоқда.

Мамлакатимиз спортчилари мазкур беллашувларнинг энг кенжа вакилларидан бири бўлишига қарамай, унда му-

ваффақиятли иштирок этишмоқда. Жумладан, ўтган йили Осиё-Океания минтақасида ғолиб бўлиб, жаҳон гуруҳига ўтиш учун саралаш баҳсларида дунёнинг энг кучли терма жамоаларидан бири — чехиялик катта ракетка усталарига имкониятни бой беришганди.

Бу йилги баҳсларни ҳам теннисчиларимиз зафарли бошлашди. Дастлабки босқичда Хитойнинг тоғли Кунмин шаҳрида мезбонларга қарши кортга тушишди. Иқлим шароити Ўзбекистонимизникидан анча фарқ қилишига қарамай йигитларимиз маҳорат бобида рақибларидан устун эканликларини намойиш этишди ва 3:0 ҳисобида ғалаба қозинишди.

7-9 апрел кунлари эса пойтахтимиздаги «Юнусобод» спорт мажмуида олис Янги Зеландия спортчилари билан баҳс бойлашдилар.

Янги Зеландия теннис федерацияси ўтган асрдаёқ, яъни 1886 йилда ташкил топган. 1924 йили дунё мамлакатлари ичида биринчилардан бўлиб ITFга аъзо бўлган. Мамлакатда 50 мингдан ошиқ теннисчи ва 500 дан ортиқ теннис клублари рўйхатга олинган.

Янги Зеландия терма жамоаси Дэвис кубоги баҳсларида бир пайтлар (1982 йил) ярим финалгача етиб борган. Ушбу мамлакат вакили ҳисобланган Антони Уилдинг 1910-13 йиллар оралиғида тўрт мартаба Уимблдон турнирининг якка баҳсларида ғолиб чиққан.

Ана шундай катта тажрибага эга юрт теннисчилари самолётда 33 соатлик йўл босиб, Тошкентга келишди. Учрашувдан олдин ўтказилган матбуот анжуманида меҳмонлар Ўзбекистонга фақат ғалаба учун келганликларини очиқ-ошкор айтишди. Бундан ташқари, жамоамиз капитани Алексей Елхин ҳам Янги зеландияликлар жуда жиддий рақиб эканликларини алоҳида таъкидлади.

Қуръа натижаларига кўра, дастлаб кортга Вадим Куценко ва Марк Нильсон тушишди. Биринчи беллашувда спортчини ҳаяжон босиши мумкин. Ҳақиқатда ҳам шундай бўлдими, ё бошқа сабаб, Вадим ҳатто ўзи тўп узатган геймларни ҳам бой бера бошлади. Фақат сетнинг охирига бориб нималарга қодирлигини намойиш этишга эришди ва 7:6 ҳисобида ғалаба қозонди. 2-3 сетларда эса у рақибига ҳеч қандай имконият қолдирмади — 6:3, 6:2.

Шундан сўнг мамлакатимизнинг биринчи ракеткаси Олег Огородов ва меҳмонларнинг иккинчи рақамли ўйинчиси Алистер Ханд беллашдилар. Мухлислар Олегдан 3:0 ҳисобидаги ғалабани кутишганди. Бироқ спортчимизнинг тез-тез хатога йўл қўйиши, асабийлашиши, рақибининг кучини тўғри баҳоламаслиги натижасида бир сет меҳмон спортчига бой берилди. Ва О.Огородов 3:1 ҳисобида муваффақиятга эришди.

Мусобақаларнинг иккинчи куни жамоалар жуфт-жуфт бўлиб кортга тушдилар: О.Огородов — Д.Томашевич ва А.Ханд — Ж.Гринхалг. 2 соату 15 дақиқа давом этган бу баҳсда ҳамюртларимиз уч сетда (7:5, 7:6, 6:4) ғалаба қозонишди. Бироқ яна ўша Олегнинг хатолари туфайли имконият бой берилишига бир баҳя қолди. Назаримизда, О.Огородов «юлдузлик» касалига чалина бошлаган кўринади. Бу фикримиз мусобақаларнинг учинчи куни ўз тасдиғини топди ҳам.

Кортда Огородов ва Нильсон. Ҳамюртимиз ўйинни нописандлик билан бошлади. Натижада дастлабки геймлар кетма-кет бой берилди. Шундан сўнггина у жиддий ҳаракат қила бошлади. Бироқ... энди кеч бўлганди — 2:6. Иккинчи сетни спортчимиз ўз услубида ўтказди ва ишончли тарзда ғалаба қозонди — 6:1. Аммо яна ўша асабийлашиш, нотўғри ҳаракатлар унга панд бера бошлади ва охир-оқибат ўйинни бой берди — 1:2.

Сўнгги ўйинда терма жамоамизнинг энг ёш, заҳирадаги вакили Дмитрий Мазур тажриба орттириш учунгина кортга туширилганди. Чунки унинг рақиби Жеймс Гринхалг меҳмонларнинг энг тажрибали спортчиларидан-да, ахир. Лекин кутилмаган натижани қаранг: 2:0 (7:6, 6:4), Дмитрий фойдасига. Бу муваффиқияти билан Д.Мазур етарли қобилияти борлигини, терма жамоанинг асосий таркибига ҳақиқий номзодлигини исботлади.

Хуллас, умумий ҳисобда терма жамоамиз вакиллари йирик (4:1) ғалабага эришишди. Энди улар навбатдаги босқичда Ҳиндистон — Корея жуфтлигининг ғолиби билан кортга тушишади.

Озод РАЖАБОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.
Н.МУҲАММАДЖОНОВ,
Д.МИХАЙЛОВ олган суратлар.

Муқаддас қадамжолар

ТОВКА ҚЎРҒОНИ

Қалмоқшоҳ Тойчахон қизи, Алпомишнинг ғойибона хуштори Товкаойим достондаги йирик образлардан бири саналади. Сурхон воҳасида нафақат достон вариантларида, балки кўплаб ёдгорликларда ҳам унинг номи билан боғлиқ жойлар мавжуд. Шундай обидалардан бири Шеробод туманидаги Товка қўрғонидир.

Товка қўрғони Шеробод беклик қўрғонидан 4 км. шимолда, тоғ қояси устида жойлашган. Бундан саккиз-тўққиз йил бурун бу ерда олиб борилган қазилмалар натижасида қўрғон иншоотларининг асосий ва чиқиш қисмлари тўла очилган.

Қўрғон топилмаларидан энг диққатга молиги ҳашаматли хонада қайд қилинган деворий суратлар намуналари ҳисобланади. Суратларнинг асосий қисми хонадаги ташландиқ қатламдан олинди. Шу билан бирга, суратлар қолдиқлари ҳар учала деворларда ҳам қайд қилинган.

Мазкур суратлар икки тасвирий қаторларга тегишли экан. Биринчи қаторига ҳозирда деворда сақланган ов манзараси акс эттирилган. Юқори қатор суратлари эса ташландиқ қатламдан топилди. Уларнинг мазмуни тўғрисида аниқ бир фикр айтиш қийин бўлсада, ҳар қалай тегишли белгиларига қараб, дунёвий суратлар қаторига киритиш мумкин. Улардаги ов манзараларида тасвирланган отлар ва оҳулар (жайронлар) шимоли-шарқий деворда жанубга томон ҳаракатда тасвирланган бўлса, жануби-шарқий деворда эса ғарбга томон ҳаракати акс эттирилган.

Шимоли-ғарбий девордаги сурат парчасида сариқ юзада тўқ кул рангли йиртқич орқа оёғи ва гавдасининг орқа қисмини кузатиш мумкин. Шимоли-шарқий девордаги суратларда тўртта от ва учта оҳу тасвирлари кузатилади.

Малла от устида чавандоз гавдаси чизгилари тасвирини ҳам илғаш қийин эмас. У ортига қайрилиб камондан ўқ отаётган ҳолатда тасвирланган. Отда ов қилиш хусусиятларидан келиб чиқадиган бўлсак, бу ҳолатда отилган ўқ нишонга аниқ тегиши сир эмас. Отлар ўртасида учиб бораётган бир жуфт оҳу (сайғоқлар) тасвирланган. Пастдаги учинчи оҳу камон ўқига дучор бўлиб қулаган; унинг оёқлари ярим йиғилган, гавдаси бироз кўтарилган ҳолатда тасвирланган. Бундай ов манзарасининг тош давридаги Бақтрия-Тохаристон ҳудудида Зараутсой қоя рангтасвирлари ва кейинги барча тарихий даврлар тасвирий санъатига хос бўлганлиги ҳисобга олинса, «Алпомиш» достонидаги номдор бойларнинг овга боришлари бежиз эмаслиги ойдинлашади. Тасвирлардаги отларнинг тумшуқбандлари эса достондаги асов тулпорларга хос анжомларни эслатади. Айниқса, улоқ ва пойга чоғида отлар тишлашиб кетмасликлари учун ҳам уларга тумшуқбандлар кийдирилган.

Қўрғондаги Ташландиқ қатламдан яна кўплаб сурат парчалари топилди. Улар асосан одамлар ва улар билан боғлиқ тасвирлардир. Суратлар тўқ ҳаво ранг юзада чизилган. Кишиларнинг юзлари тоза оқ рангда, қуралай кўз, қора қош, киприклар, нафис бурун, лаб ва қулоқ чизгилари қоратоб малла рангда берилган. Тасвирлардаги кишилар бошларидаги саллалар аксарият ҳолларда оқ рангда, тахлари қора чизиқларда тасвирланган.

Қўрғонда 22 шахсга тегишли сурат парчалари очилди. Ҳозирги ҳолати уларнинг узоқ вақт очиқ ҳолда ётганлигидан дарак беради. «Алпомиш» достони маҳаллий вариантларининг бирида: «Тавкаойим қўрғонида гўзал қизлар суратлари бор» деган жумла келтирилади. Қўрғондаги иккита ертўла ҳам достонда куйланган Товкаойим қўрғонининг Алпомиш ётган зиндон билан лаҳм орқали боғланганлигига ишора бўла олади. Изланишлар чоғида топилган осори атиқалар тош деворлар ва чиқиш иншоотлари Кушонлар ҳукмронлик қилган милодий I-III асрларга, қўрғоннинг асосий иншоотлари эса милодий VI-VII асрларга тааллуқли эканлигини кўрсатиб турибди. Деворий суратларнинг техник ва мазмуний таҳлили ҳам бу фикримизни тасдиқлайди. Қизиғи, кейинги изланишлар натижалари қўрғондан милодий X-XI асрларда ҳам йирик таъмирларсиз бемалол фойдаланилганлигини тасдиқламоқда. Айнан шу вақтларда суратлар очиқ бўлган бўлиши мумкин.

Энди қўрғоннинг бевосита вазифасига келсак, бу унинг жуғрофий жойлашиши ва меъморий ечимидан келиб чиқади. Маълумки, Шеробод даҳанаси ўз номи билан Бахтрия-Тохаристоннинг тоғ ҳудудидан водийга кириш эшиги, дарвозаси ҳисобланган. Кейинги йилларда жанубий Ҳисор тоғларида олиб борилган археологик қидирувлар даҳана орқали Буюк Ипак йўлининг асосий тармоғи ўтганлигини тасдиқламоқда. Қўрғоннинг йўл бўйида, дарвоза олдида жойлашиши, ҳашаматли қабул, қишки хоналари ҳамда ертўла шаклидаги маҳсулотларни маълум муддат сақлаш хоналари мавжудлиги, уни давлат аҳамиятига молик божхона қўрғони деб талқин қилишимизга асос бўла олади. Бу хулосани қўрғон билан ҳамоҳанг жойлашган тош деворлар ҳам тасдиқлаб турибди. Буюк Ипак йўли асосий тармоғи бўйида божхона қўрғони қолдиқларининг очилиши қадимда ҳам давлат хазинасининг асосий манбаси бўлмиш соliққа эътибор қанчалик юқори бўлганлигидан далолат беради.

Алпомиш номи билан боғлиқ жойлар ва ёдгорликлар яна обод қилинса, халқимиз ва қолаверса, дунё сайёҳлари қадамжоларига айлантирилса, нур устига аъло нур бўлур эди. Очиғи, беш йилдан буён Товка қўрғонида олиб борилаётган археологик изланишлар натижасида топилган жозибали деворий суратлар маблағ йўқлиги туфайли нашр қилинмаяпти. Энг ачинарлиси, катта йўл бўйига жойлашган бу ёдгорлик каровсизлик оқибатида борган сари нураб, бузилиб кетмоқда. Саховатли тадбиркорлар ва тегишли идоралар Товка қўрғонини кўз қорачиғидек асрабавайлаш ишига бош қўшсалар, айни муддао бўларди.

Шоймардонқул РАҲМОНОВ,
ЎзФА Археология институти докторанти.

Кураш

ГИЛАМДА — ЁШ ПОЛВОНЛАР

Бекободдаги Анохин номли спорт-соғломлаштириш мажмуида Соғлом авлод йилига бағишлаган катта спорт байрами бўлиб ўтди. Тошкент вилоятидаги металлургия ва машинасозлик корхоналари спорт клубларининг ёш курашчилари гиламга чиқишди. «Ўзметкомбинат» акциядорлик-ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Трансформатор», «Чирчиққишлоқмаш» масъулияти чекланган акциядорлик жамиятлари, Ўзбекистон қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинати, Ангрен олтин кони спортчилари вилоят биринчилиги учун ўзаро куч синашдилар.

Ўз вазн тоифаларида Сирожиддин Обидов, Дилшод Боқибоев, Расул Тўрақулов, Абдурауф Бозорбоев, Мирхон Мавлонов, Наврўз Бойматов, Тўлқин Аҳмедов ва Шерзод Умарқуловлар ғолиб бўлишди. Бекобод «Металлург» спорт клубининг курашчиси Сирожиддин Обидовга эса иккинчи — «Энг яхши кураш техникаси учун» соврини ҳам топширилди. Чемпионатнинг энг ёш иштирокчисига аталган махсус соврин чирчиқлик Шуҳрат Ниёзовга насиб этди.

Металлурглар ва машинасозлар касаба уюшмаси Тошкент вилоят қўмитаси Соғлом авлод йилида деярли барча спорт турлари бўйича шундай спартакиада ва чемпионатлар ўтказишни режалаштирган.

Жўрабек МУРОД,
«Халқ сўзи» мухбири.

Биллиард

ВОҲАДА МАМЛАКАТ БИРИНЧИЛИГИ

Урганчда биллиард спортининг «Москва пирамида» тури бўйича Ўзбекистон биринчилиги бўлиб ўтди. Таъкидлаш лозимки, жаҳоннинг тараққий этган кўплаб мамлакатларида бўлгани каби, бизнинг юртимизда ҳам биллиард тобора оммалашиб бораяпти. 1988 йилда алоҳида федерация сифатида таркиб топган ушбу спорт турининг бугунги кунда таниқли чемпионлари, кўзга кўринган усталари бор. Навбатдаги чемпионатда ҳам мустақил Ўзбекистоннинг биринчи чемпиони Султонхўжа Маъруфхўжаев, халқаро турнирлар қатнашчилари, спорт усталари Рустам Усмонов, Бахтиёр Умаров, Ҳамро Отамуродов, мамлакат чемпиони Сергей Югай ва бошқалар қатнашдилар.

— Биллард спортига мамлакатимизда катта аҳамият берилаётгани охирги мусобақаларда яққол намоён бўлмоқда, — дейди федерация вице-президенти Баҳром Содиқов. — Республика спорт қўмитасининг бевосита бошчилиги ҳамда Хоразм вилояти ва Урганч шаҳри ҳокимликларининг ҳомийлигида мана шундай мусобақа ташкил этилди. Уни Хоразмда ўтказишимиздан мақсад бу ерда ҳам биллиардни оммалаштириш, жаҳон ва Осиё чемпионатларида Ватанимиз шарафини муносиб ҳимоя қила оладиган спортчилар етиштириб чиқаришдир.

Бунинг учун Хоразмда барча имкониятлар мавжуд. Агар 3 йил илгари Урганчда атиги битта биллиард клуби фаолият кўрсатган бўлса, эндиликда уларнинг сони 15 тадан ошиб кетди.

Уч кун давом этган мусобақада фарғоналик Зафар Ҳамидов фахрли биринчи ўринни эгаллаб, Ўзбекистон чемпиони деган номга сазовор бўлди. Иккинчи ва учинчи ўринлар тошкентлик Усмон Ҳакимов ва Ҳамро Отамуродовларга насиб этди.

Феруза ЖАББОРОВА.

ҚОНУННИ БИЛАСИЗМИ?

Навоий шаҳридаги "Наврўз" маданият саройида "Сиз қонунни биласизми?" кўрик-танловининг вилоят босқичи якунланди. Уни вилоят халқ таълими бошқармаси, прокуратура, адлия, суд идоралари ҳамда "Камолот" жамғармаси вилоят бўлими ҳамкорликда ташкил этди. Танловда шаҳар ва туманларда ғолиб деб топилган 11 жамоа беллашиб, ўқувчиларнинг ҳуқуқий билим савияси аниқланди. Ҳакамлар ҳайъати Хатирчи туманидаги 34-мактаб жамоасини ғолиб деб топди. Хатирчилик ўқувчилар кўрик-танловнинг республика босқичига йўлланмани қўлга киритди.

Ёрқул УМАР,
ЎзА мухбири.

ОБ-ҲАВО

Гидрометеорология Бош бошқармасининг хабар беришича, 11 апрел Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида ҳаво ўзгариб туради, қисқа муддатли ёмғир ёғади, момақалдироқ бўлади. Шарқдан эсаётган шамол ўз йўналишини ўзгартириб, ғарбдан секундига 7-12 метр тезликда эсади, момақалдироқ пайтида шамол кучайиб, тезлиги секундига 17-22 метрга етади. Кечаси 11-16, кундузи 15-20 даража илиқ бўлади.

Бухоро ва Навоий вилоятларида ҳаво ўзгариб туради, момақалдироқ бўлиб, қисқа муддатли ёмғир ёғади. Шарқдан эсаётган шамол ўз йўналишини ўзгартириб, ғарбдан секундига 7-12 метр тезликда эсади, момақалдироқ пайтида шамол кучайиб, тезлиги секундига 17-22 метрга етади. Кечаси 15-20, кундузи 22-27 даража илиқ бўлади.

Самарқанд, Жиззах, Сирдарё ва Тошкент вилоятларида ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечга яқин момақалдироқ бўлиб, ёмғир ёғиши мумкин. Шарқдан секундига 9-14 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 14-19, кундузи 27-32 даража илиқ бўлади.

Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларида ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечга яқин момақалдироқ бўлиб, ёмғир ёғиши мумкин. Шарқдан секундига 9-14 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 15-20, кундузи 28-33 даража илиқ бўлади.

Андижон, Наманган ва Фарғона вилоятларида ҳаво бир оз булутли бўлади, ёғингарчилик бўлмайди. Шарқдан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 12-17, кундузи 26-31 даража илиқ бўлади.

Тошкент ва Наманган вилоятининг тоғли туманларида ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечга яқин момақалдироқ бўлиб, ёмғир ёғиши мумкин. Шарқдан секундига 9-14 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 6-11, кундузи 18-23 даража илиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечга яқин момақалдироқ бўлиб, ёмғир ёғиши эҳтимоли бор. Шарқдан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 16-18, кундузи 29-31 даража илиқ бўлади.

(ЎзА)

ТОЛИҚИШ СЕЗАЯПСИЗМИ?

ҲАР КУНИ

ҚАБУЛ ҚИЛИНГ

ТРИДЦАТЬ ПЛЮС

Атиги 2 дона капсула, ўзингизни кун бўйи бардам ҳис қиласиз.

ХАЙР ТОЛИҚИШ, ЯШАСИН БАҲОР!

2750

Ўзбекистон Бадиий Академияси тасарруфидаги Республика тасвирий ва амалий санъат лицей-интернати

2000 — 2001 ўқув йилига 1993 йилда туғилган ўғил ва қиз болаларни мусиқа ва тасвирий санъат бўлимларига ўқишга қабул қилади.

Қолган синфларнинг бўш ўринларига мутахассислиги бўйича тайёргарлиги, қобилияти бор бўлган ўқувчилар танлов асосида қабул қилинади.

Аризалар 2000 йил I майдан 31 майгача қабул қилинади. Қабул имтиҳонлари I июндан бошланади.

Манзилгоҳ: 700152, Тошкент шаҳри, А.Икромов тумани, 22 мавзе 1а уй.
Автобуслар: 2, 8, 33, 41, 77, 87, 182
Троллейбуслар: 12, 13, Москва остонаси бекати /Подмосковная/.
Телефонлар: 74-92-21, 74-96-44.

2748

ПУДРАТЧИ ТАШКИЛОТЛАР ДИҚҚАТИГА!

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ КАПИТАЛ ҚУРИЛИШИДА ПУДРАТ САВДОСИ (ТЕНДЕР)НИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАРКАЗИ

Вилоят ҳокимлигининг капитал қурилиш бошқармаси томонидан 2000 йилда реконструкция ва қурилиши режалаштирилган қуйидаги коллежларнинг пудрат савдоси (тендер)ни ўтказади:

- Хатирчи тумани «Зарафшон» ж/х ҳудудидаги 450 ўқувчига мўлжалланган «Бизнес мактаби»нинг реконструкцияси;
- Қизил-тепа туманидаги 750 ўқувчига мўлжалланган «Бизнес мактаби»нинг реконструкцияси, 400 ўринли ётоқхонаси билан;
- Хатирчи тумани А. Ярлакабов ж/х ҳудудидаги 450 ўқувчига мўлжалланган «Бизнес мактаби»нинг реконструкцияси, 300 ўринли ётоқхонаси билан;
- Зарафшон шаҳрида 600 ўқувчига мўлжалланган «Тиббиёт коллежи»нинг реконструкцияси, 200 ўринли ётоқхонаси билан;
- Нурота шаҳридаги лицей реконструкцияси;
- Нурота шаҳрида Касб ҳунар коллежи қурилиши;
- Қизилтепа тумани Суфиен қишлоғида Касб ҳунар коллежи қурилиши;
- Томди туман марказида Касб ҳунар коллежи реконструкцияси.

Мурожаат учун бизнинг манзилимиз: Навоий ш., С. Айний кўчаси, 32, Вилоят капитал қурилишида пудрат савдоси (тендер)ни ташкил этиш Маркази. Тел.: 225-53-85.

2747

Реклама ва эълонлар 136-09-25

«Ўзпроммашимпэкс» Давлат акциядорлик ташқи савдо компанияси жамоаси компаниянинг «Саноатинвест» ширкати директори муовини Жафар Мирраҳимовга онаси

Марҳамат Содиқовна МИРРАҲИМОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
Э. БОЛИЕВ (масъул котиб — «Халқ сўзи»),
М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»),
Ш. ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ,
Ш. РИЗАЕВ,
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
О. ҚАИПБЕРГЕНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Ҳуқуқ — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65; 132-10-65
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Хатлар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Ахборот, спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик — 132-11-15;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001

Буюртма Г — 286, 23728 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

Газета PENTIUM-II mmx компьютерида терилди ҳамда операторлар С. ЛУКИН ва Ж. ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — Ю. ҲАМИДОВ.
Навбатчи муҳаррир — И. ХУДОЁРОВ.
Навбатчи — А. ЖЎРАЕВ.
Мусаҳҳиҳ — А. САТТОРОВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топширилди — 22.25

1 2 3 4 5 6